

Räkna med hållbarhet

– Att värdera sociala insatser i den
fysiska miljön

I samverkan med Svenska Bostäder, Ramboll, Familjebostäder i Göteborg, Uppsalahem, Helsingborgshem, Malmö Universitet, Sveriges Allmännyttan och Familjebostäder i Stockholm

Innehåll

Sammanfattning	3
Sociala insatser värderas sällan ekonomiskt	6
Sociala insatsers ekonomiska effekter bör framhävas	7
Projekt som studerat ekonomiska effekter av sociala insatser	7
Räkna med hållbarhet.....	9
Mål och syfte	9
Avgränsningar och identifierade risker	9
Uppdragets process	11
Steg 1: Identifikation och gruppering av sociala insatser som bolagen genomför.....	12
Steg 2: Urval utifrån vilka insatser som är mest relevanta.....	12
Steg 3: Sätt ramarna för analysen genom förändringsteorier för utvalda insatser.....	13
Steg 4: Utveckling av en modell för att beräkna värden som insatserna skapar	17
Steg 5: Kommunikation	18
Metodbeskrivning för verktyget	19
Övergripande beskrivning av modellen och metodbeskrivning.....	19
Metodbeskrivning och viktiga indata och antaganden i Excelverktyget	22
Beräkning av värden för arbetslivsförberedande insatser	23
Beräkning av värden för trygghetsskapande insatser	25
Remissrunda av verktyget	27
Projektets case	28
CASE 1 – Datainsamling av god kvalitet är grundläggande för ett mer precist resultat.....	28
Generella lärdomar och reflektioner.....	34
CASE 2 – Modellen ger en pusselbit i att få fram värdet av en social insats	37
Generella lärdomar och reflektioner.....	40
CASE 3 – En lovvärd metodik som ger fingervisning om nyttan	43
Generella lärdomar och reflektioner.....	45
CASE 4 – Lärorikt att börja mäta sociala insatser	48
Generella lärdomar och reflektioner.....	49
Några steg i rätt riktning	51
Steg som tagits	51
Steg att ta	54
Nästa steg.....	57
Källor och referenser	59
Bilagor	61

Sammanfattning

Räkna med hållbarhet är ett Vinnova-finansierat projekt som pågick mellan november 2021 och december 2022. Projektet har utforskat gränssnittet mellan social och ekonomisk hållbarhet genom att skapa en ekonomisk modell som hjälper till att belysa den företags- och samhällsekonomiska nyttan av sociala insatser hos bostadsbolag. Syftet var att synliggöra dolda långsiktiga ekonomiska vinster för att stödja beslutsfattande i linje med en hållbar samhällsutveckling. Projektet har lett till flera lärdomar och har identifierat några steg framåt i arbetet att räkna på hållbarhet. Däremot nådde projektet inte riktigt hela vägen avseende långsiktigheten, främst på grund av otillräcklig data.

Målet med arbetet var att ta fram en ekonomisk modell som med en godtagbar felmarginal beräknar nyttan av sociala insatser för fastighetsägare och blir allmänt vedertagen i branschen. Projektet har arbetat fram en modell vilken beräknar ekonomiska värden på sociala insatser/investeringar. Modellen består av ett förslag på hur användaren ska genomföra ett förberedande arbete och av ett Excelverktyg.

Projektgruppen bestod av de allmännyttiga bostadsbolagen Svenska Bostäder, Familjebostäder i Göteborg, Uppsalahem och Helsingborgshem, samt Malmö Universitet, Ramboll Management Consulting och Sveriges Allmännytt. Dessutom har representanter från Familjebostäder i Stockholm, Boverket och Malmö Stad varit med i projektets referensgrupp.

Ett viktigt utfall från projektet var att skapa en struktur för effektmätning, det vill säga sambandet mellan en insats och dess effekter på kort samt lång sikt. Flera bolag tar med sig detta som en värdefull lärdom för att kunna utveckla arbetet med att synliggöra effekterna av insatser och därmed också bli bättre på att sätta upp mätbara mål.

Ett annat utfall var att samsyn skapades mellan samtliga aktörer från olika delar av branschen. Projektgruppen har diskuterat innebörden av begrepp och vad som räknas som en social insats/investering. Inom projektet har det även funnits en referensgrupp och en remissgrupp (från andra branscher), vilka har kommit med synpunkter på projektet i sin helhet respektive verktyget som arbetats fram.

Ett tredje utfall var insamlingen och bearbetningen av data. Fastighetsbolag har mycket data tillgänglig och det finns utvecklingspotential i att dela befintlig data bolag emellan. Dessutom finns en potential i att strukturera system på ett mer effektivt sätt inom bolagen för att få ut data som är mer representativ samt utveckla metoder för att förfinas insamlingen av data.

Följande rapport är en sammanfattning av projektet Räkna med hållbarhet; dess process, utvecklingen av Excelverktyget och exempel på hur det kan användas genom fyra case samt vilka huvudsakliga lärdomar och insikter som upptäckts kopplat till att skapa en modell för att räkna på sociala insatser.

ORDLISTA

Nedan presenteras nyckelbegrepp som används i rapporten.

Social insats avser insatser med social inriktning som framför allt bostadsbolag gör för att öka trygghet och trivsel i ett bostadsområde. Det kan vara läxhjälp, cykelskola, kvartersodling, trygghetsvandring, sommarjobb för ungdomar, med mera. Se även bilaga 1.

En **trygghetsvärd** innebär att bolagen antingen rekryterar egen personal eller köper in en extern tjänst med liknande arbetsuppgifter i syfte att öka den upplevda tryggheten.

En **trygghetsskapande insats** avser en insats som syftar till att öka den upplevda tryggheten i ett bostadsområde.

Ett **lovjobb** innebär i detta fall att bolaget tillhandahåller platser för lovjobb under skolloven till ungdomar i tonåren. I detta ingår i regel att stå för handledning och samordning av insatsen, samt att finansiera löner för de lovjobbande ungdomarna, deras handledare och samordnare. I vissa fall står kommunen för denna finansiering.

En **arbetslivsförberedande insats** avser en insats som ska stärka en individ i arbetslivsförberedande sammanhang och gärna bidra till att individen närmar sig arbetsmarknaden.

En **lokal mötesplats** innebär att bolagen tillhandahåller en lokal för hyresgäster/medborgare och säkerställer drift och uthyrning av denna. Beroende på vilka hyresgästerna är kan de tänkta effekterna skilja sig något åt, men i regel är målsättningen att ge de boende i området en plats att mötas på och ägna sig åt sociala aktiviteter, till exempel inom ramen för det lokala föreningslivet.

Iterativ process avser en arbetsprocess som inkluderar löpande avstämningar och kontinuerlig feedback under processens gång. Det vill säga, det har funnits utrymme för projektets deltagare att prova teorier och modeller i verksamheten innan projektet har gått vidare till nästa steg i processen.

Metod avser i detta fall tillvägagångssättet för att uppnå projektets mål och syfte. Den utgör metodiken (i detta fall den iterativa processen) inklusive olika steg för att för att slutligen komma fram till ett resultat.

Modell avser i detta fall en konkretisering av tillvägagångssättet. Det finns ett mer strukturerat sätt att komma framåt, exempelvis genom att göra en förändringsteori. När arbetet Räkna med hållbarhet är klart kan man säga att en modell tagits fram för att räkna på sociala insatser.

Verktyg avser i detta fall den fil som togs fram i Excel (i själva flikarna där man gör beräkningar är ett verktyg). Dock behöver de värden som framkommer från ett verktyg sättas i ett sammanhang.

Företagsekonomiska nyttor är sådana som uppstår direkt för bostadsbolagen. Exempelvis genom att arbetsuppgifter blir genomförda eller att antalet incidenter av skadegörelse minskar vilket leder till direkta besparingar för bolagen.

Samhällsekonomiska nyttor uppstår för samhället i stort. Om en insats leder till att en individ blir anställd ökar produktionen i samhället, skatteintäkterna ökar och individens välmående ökar. Samtliga dessa värden beräknas i modellen.

Kausalitet/Kausala samband avser orsakssamband, exempelvis mellan att en arbetsmarknadsåtgärd gjordes och att personen senare fick fast anställning. Det är ofta svårt att bevisa kausaliteten mellan dessa två, det vill säga att det var just den åtgärden och ingenting annat som ledde till att personen fick jobb.

En **förändringsteori** är ett användbart verktyg för att illustrera en effektlogik för en insats eller ett projekt. I praktiken innebär det att konstruera en kedja från de aktiviteter som bedrivs i ett projekt eller insats till de utfall, resultat och effekter som är tänkta att uppstå både på kort- och lång sikt som en konsekvens av dessa aktiviteter.

Effektkedja avser kedjan mellan en aktivitet och dess effekt. Varje steg i förändringsteorin bygger på det föregående, vilket innebär att effektkedjan behöver hållas intakt för att ingen del mellan en aktivitet och dess effekter ska brista.

Sociala insatser värderas sällan ekonomiskt

Vad krävs för att belysa företagsekonomiska effekter av sociala insatser?

När bolag fattar beslut om att investera i något använder de sig av ekonomiska modeller för att hjälpa till att värdera nyttan och jämföra olika alternativ. Ett problem med de gängse modellerna är att de ofta underblåser en konflikt mellan hållbarhet och lönsamhet. Detta är inte modellernas fel, utan handlar om vilka parametrar som matas in i dem. I fastighetsbranschen räknar man även ofta på återbetalningstid, men inte för social hållbarhet.

Däremot kan man se en koppling mellan en socialt hållbar utveckling i ett bostadsområde och god värdeutveckling i beståndet samt sänkta förvaltningskostnader. De flesta bolag använder sig inte av nyckeltal eller kalkylmodeller som tar hänsyn till detta när de gör investeringar, utan insatser för social hållbarhet tas endast upp som en kostnad i resultaträkningen och eventuella minskade utgifter kopplas inte till gjorda insatser. Hur kommer det sig?

Bild 1. Trygghetsdagar i Rågsved. Utöver att det ger värden för hyresgästerna i närområdet, vad finns det för företagsekonomiska nyttor av trygghetsinsatser på kort och lång sikt? Foto: Peter Lydén.

Sociala insatser ekonomiska effekter bör framhållas

Det anföras ofta att det är svårt att värdera social hållbarhet eftersom socialt värdeskapande är subjektivt och nästintill omöjligt att mäta kvantitativt med någon större exakthet. Det bör däremot inte vara svårt att mäta företagsekonomiska värden eller kostnader för förvaltning i ett bostadsbestånd. De flesta försök att värdera social hållbarhet har hittills gjorts på samhällsekonomisk nivå, där osäkerheten i bedömningarna är stor. I projektet Räkna med hållbarhet har den primära ambitionen varit att utgå från företagsekonomisk nytta.

För bostadsbolag skiljer det sig åt vilka sociala insatser som görs beroende på i vilket område bolaget verkar i och vilka sociala insatser som är aktuella för just den specifika platsen. De allmännyttiga bolagen finns i hela Sverige och verkar i alla delar av samhället, både socioekonomiskt svaga och starka områden. Generellt arbetar bolagen övergripande med frågor som rör helt, rent, snyggt och tryggt. Även med mer prioriterade frågor såsom minskad segregation, ökad integration, ökad delaktighet och inflytande, förbättrade uppväxtvillkor och boendemiljöer för barn och unga samt ökad sysselsättning och ekonomiska möjligheter för boende. Genom att utvärdera den ekonomiska nyttan av den här typen av satsningar och visa på värdet av dessa skapas möjlighet för att insatserna ska kunna skalas upp och permanentas.

Målet med projektet har således varit att utveckla en modell som stödjer ett upprättande av systematik och struktur för investeringar i social hållbarhet. Denna systematik behövs eftersom sociala insatser tenderar att vara personberoende. Då nyckelpersoner lämnar, försvinner också förmågan i organisationen att motivera kostnader för social hållbarhet och det arbete som pågått stannar av. Sociala insatser görs därmed ofta projektvis och det saknas en systematik för bedömning av vilka insatser bolagen bör satsa på.

Genom att utveckla en ekonomisk modell som visar på värdet av att investera i social hållbarhet, införlivas social hållbarhet i den ekonomiska logiken. I nuläget beskrivs social hållbarhet oftast kvalitativt, vilket innebär att sociala aspekter i ekonomiska modeller får ett värde lika med noll. Att istället ta fram en modell för att beräkna det företagsekonomiska värdet av social hållbarhet, kan det skapa ett kvantifierbart positivt värde i beslutsunderlagen. På detta sätt har sambandet mellan social- och ekonomisk hållbarhet möjlighet att tydliggöras på företagsnivå.

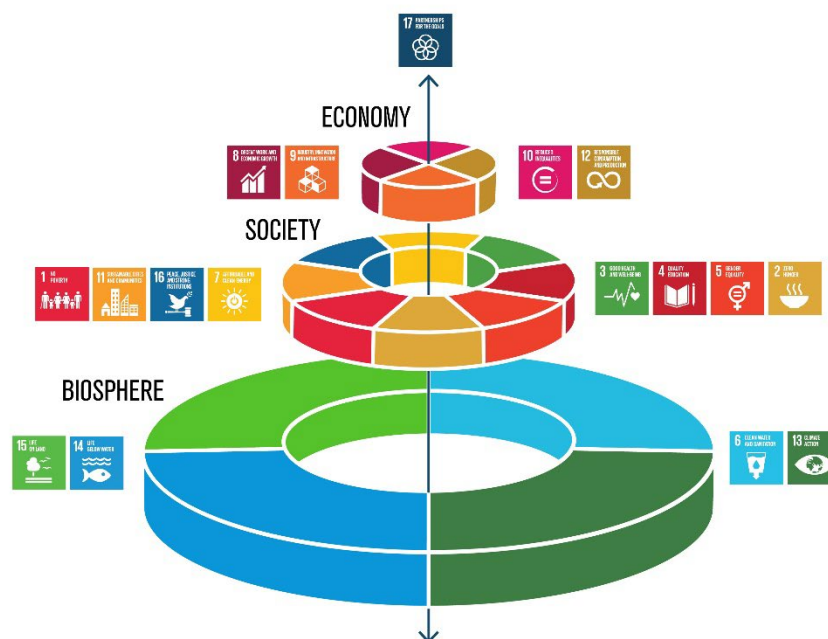
Projekt som studerat ekonomiska effekter av sociala insatser

Räkna med hållbarhet tar avstamp i tidigare forskning och genomförda pilotprojekt om företagsekonomisk nytta av sociala insatser i bostadsområden. Relevant forskning är till exempel Gunnar Blomés skrift för Boverkets räkning *Ekonomiska effekter relaterade till åtgärder i bostadsområden (2010)*. I denna har Blomé tittat på två utsatta bostadsområden och har jämfört en mer aktiv förvaltningsmodell med ett scenario där minsta möjliga görs, och därmed vägt kostnader för sociala insatser mot besparingar till följd av dessa insatser i förvaltningen. Det är självklart svårt att bevisa kausalitet, mellan gjorda insatser och lägre kostnader för exempelvis reparationer per kvadratmeter lägenhetsyta, men Blomés ansats utgör likväl en utgångspunkt för projektet. Idén med den modell som Räkna med hållbarhet haft som ambition att ta fram är att den ska kunna användas för att kunna fatta beslut med en godtagbar felmarginal när sociala insatser planeras, till skillnad från att vara ett exakt mått.

Det finns även andra exempel, bland annat rapporten *Droppen som urholkar stenen* (2019) som tagits fram av Eva Nilsson Lundmark och Ingvar Nilsson för Victoria Park. Där beräknas de företagsekonomiska värdena av en utökad förvaltningsmodell med fokus på social hållbarhet. I denna rapport framkommer det att den företagsekonomiska nyttan främst uppstår i ökade fastighetsvärden, men även minskade förvaltningskostnader finns med i kalkylen. Detta är en intressant fråga som behandlas i *Räkna med hållbarhet*, då allmännyttiga bolag tenderar att styra på direktavkastning (driftnettot i förhållande till fastighetens värde) och inte totalavkastning (inklusive ökade fastighetsvärden). Samma forskare har även tittat på satsningarna i Telge Hovsjö, men då utifrån ett samhälls-/socioekonomiskt perspektiv.

Projektet har som inspiration även studerat vad andra fastighetsbolag har gjort för att motivera sociala insatser. Exempelvis har Trianon använt sig av en ekonomisk logik för detta.

Det finns även exempel på standardiserade ramverk som inte är specifikt anpassade till fastighetsbranschen. Nationellt finns till exempel PENG-modellen som värderar direkt och indirekt nytta av en investering eller förändring. Internationellt finns andra relevanta exempel, framförallt på den samhällsekonomiska sidan. New Economics Foundation är en organisation som jobbar med frågan brett och har varit delaktiga i att utveckla bland annat SROI-metoden (Social Return on Investment). Ett annat brittiskt exempel att hämta inspiration från vad gäller SROI är Social Value UK.

Figur 1. Agenda 2030:s 17 globala hållbarhetsmål enligt Stockholm Resilience Centre. Att mäta sociala värden i ekonomiska termer kan bidra till att skapa ett gemensamt språk för att uppnå hållbarhetsmålen. Figurkälla: Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University CC BY-ND 3.0.

Räkna med hållbarhet

Projektet har undersökt hur man kan utveckla en modell som räknar in social hållbarhet i den ekonomiska logiken.

I november 2021 startade projektet Räkna med hållbarhet, ett Vinnova-finansierat projekt som pågick fram till januari 2023. Aktörskonstellationen bestod av de fyra allmännyttiga bostadsbolagen; Familjebostäder i Göteborg, Helsingborgshem, Svenska Bostäder och Uppsalahem, branschorganisationen Sveriges Allmännytta, Malmö Universitet samt Ramboll Management Consulting. Referensgruppen bestod av Familjebostäder i Stockholm samt aktörer från Malmö Stad och Boverket.

Projektet har utforskat nya vägar framåt i social och ekonomisk hållbarhet genom att aktörerna bland annat skapat samsyn kring vad som menas med det som ofta definieras som sociala insatser. Flera aktörer har med sina olika kompetenser bidragit till en mer nyanserad bild av vad som bör ingå i en ekonomisk modell för sociala insatser. En central del har varit att identifiera vilken data som finns tillgänglig hos olika bostadsbolag och tillsammans utforska hur man kan applicera dessa i modellen. Ambitionen har varit att bidra till ett första steg i att skapa företagsekonomiska modeller som har kapacitet att hantera den typ av komplexa beslutsunderlag som krävs för att klara bland annat målen i Agenda 2030.

Mål och syfte

Målet för projektet var att ta fram en kostnads- eller nyttomodell som med en godtagbar felmarginal beräknar nyttan av sociala insatser för fastighetsägare och blir allmänt vedertagen samt tillgänglig i branschen. Effektmålet var att underlätta och generera fler investeringar samt skapa incitament för fastighetsägare att satsa mer på social hållbarhet.

Syftet med projektet var att synliggöra dolda och långsiktiga ekonomiska vinster för att stödja beslutsfattande i linje med en hållbar samhällsutveckling. Fokus har i huvudsak varit på företagsekonomisk nivå, men betydande samhällsekonomisk påverkan har även det inkluderats i beräkningarna. Ett annat syfte var att bidra till ett ökat intresse och till dialogen kring hur bolag kan göra ekonomiska beräkningar på sociala investeringar.

Avgränsningar och identifierade risker

Huvuddelen av projektets nedlagda tid har lagts på att samla in befintlig data och analysera denna. Genomförbarhet har varit huvudfokus, därför har projektet framförallt fokuserat på att analysera insatser som redan är genomförda. Av samma anledning var projekttiden begränsad till drygt ett år, för att säkerställa att projektgruppen skulle kunna utföra ett fokuserat arbete under en begränsad tid och minimera risken för ändrade

förutsättningar hos projektparterna. En viss osäkerhet fanns i vad projektet skulle resultera i, då innehållet till stor del är outforskad mark för parterna.

Andra identifierade risker var bland annat undermålig datakvalitet, det vill säga värden svåra att dra slutsatser från, eftersom kostnaderna inte bokförts på ett sätt som gör att de går att följa. En tredje risk var obefintliga samband eller kausalitet, det vill säga att det inte går att dra några slutsatser om värdeskapande då de olika casen visar på olika eller inga effekter. En sista risk som identifierades var stagnerande effekt, vilket innebär att insatserna visar sig ha effekt på kort sikt men på längre sikt avtar effekten, vilket skulle innebära att analysen inte bidrar till permanenta initiativ för social hållbarhet.

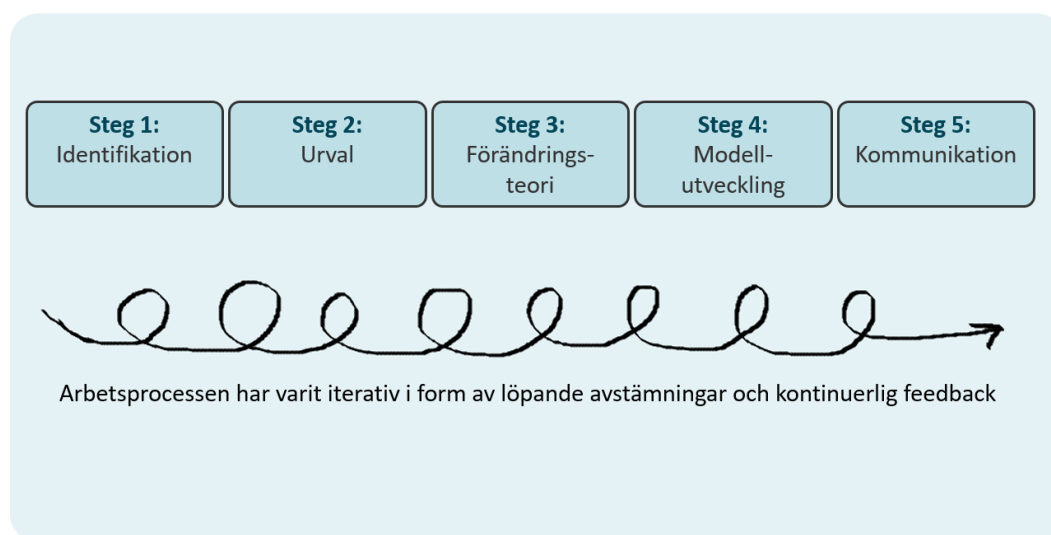
***”Syftet med projektet var att synliggöra dolda,
långsiktiga ekonomiska vinster för att stödja
beslutsfattande i linje med en hållbar
samhällsutveckling.”***

Uppdragets process

Projektets arbete kan beskrivas i fem övergripande steg där varje steg inkluderar en iterativ process mellan aktörerna.

De övergripande stegen i processen är: identifikation av sociala insatser, urval av insatser för prioritering, utveckling av förändringsteorier för insatserna, modellutveckling och slutligen kommunikation av resultat. Samtliga huvudaktörer har under hela projektet haft löpande avstämningar där varje steg följt den iterativa processen, det vill säga att utrymme har funnits för deltagarna att prova teorier och modeller i verksamheten innan projektet går vidare till nästa steg. Respektive aktör har därför kunnat återinföra erfarenheter i projektet för att tillsammans bearbeta resultatet i syfte att uppnå en förbättring av modellen, exempelvis urval och förändringsteorier.

Nedan presenteras en övergripande bild av processen. Varje steg kommer beskrivas mer detaljerat i detta avsnitt.

Figur 2. Figuren visar de olika stegen i projektets arbetsprocess. Den spiralformade pilen ska illustrera att processen varit iterativ, vilket innebär att utrymme har funnits för deltagarna prova teorier och modeller i verksamheten innan projektet går vidare till nästa steg.

Steg 1: Identifikation och gruppering av sociala insatser som bolagen genomför

Det första steget i arbetsprocessen var att bostadsbolagen tog fram varsin lista med samtliga aktiviteter och insatser de genomför som kan klassas som sociala insatser* riktade mot grupper av hyresgäster på bostadsområdesnivå. Samtliga insatser från alla bostadsbolag samlades därefter in och grupperades utifrån de olika typer av effekter som insatserna var tänkta att uppnå.

*SOCIALA INSATSER

Projektet har använt sig av Martin Granders kategorisering av sociala insatser. De kan enligt honom genomföras på olika nivåer: riktat mot individen, riktat mot ett helt bostadsområde eller på en övergripande samhällsnivå¹. Projektet valde att fokusera på insatser på den andra nivån: verksamheter och projekt riktade mot grupper av hyresgäster på bostadsområdesnivå.

Totalt identifierades 62 stycken befintliga och planerade insatser som kunde fördelas i 12 olika kategorier. I Bilaga 1 presenteras en matris som illustrerar samtliga identifierade insatser och hur de kategoriserades.

Steg 2: Urval utifrån vilka insatser som är mest relevanta

Antalet och variationen i de sociala insatser som genomförs var för stor för att det skulle vara möjligt att, inom ramen för detta projekt, göra en modell för att bedöma företags- och samhällsekonomiska nyttor för samtliga insatser. Således var nästa steg i processen att göra ett urval av och prioritera de insatser som gruppen gemensamt bedömde som mest relevanta att utgå ifrån i modellutvecklingen.

Urvalskriterierna som användes som grund för bedömningen var:

- Hur många av bolagen som jobbar med insatsen löpande. Ju fler bolag, desto mer relevant blir det att inkludera en beräkning av insatsen.
- Hur välbelagd effektlogiken för respektive insats är. Det vill säga hur tydligt mönstret är från insats till företags- och samhällsekonomiskt utfall.
- Med vilket tidsperspektiv samhälls- eller företagsekonomiska värden kan tänkas uppstå. Ju närmare i tiden värden skapas, desto enklare tenderar det att vara att fastställa en effektkedja.
- Tillgång till relevant data och statistik. Ju bättre data och statistik, desto enklare att skapa modellen.

I Bilaga 2 finns en sammanställning och kategorisering av insatser som samlades in och var en del av bedömningen.

¹ Salonen, T (2015). *Nytan med allmännyttan*. Kapitel 7 är skrivet av Martin Grander och handlar om allmännyttans samhällsansvar. Där beskrivs tre nivåer av samhällsansvar:

1. den hyresgästhärla sociala relationen
2. områdesutveckling
3. stads- och samhällsutveckling

Baserat på urvalskriterierna ovan valdes i slutändan tre insatser som utgångspunkt för den ekonomiska modellen:

1. Lovjobb/Arbetslivsförberedande insats
2. Trygghetsvårdar/Trygghetsskapande insats
3. Lokal mötesplats

Steg 3: Sätt ramarna för analysen genom förändringsteorier för utvalda insatser

Det tredje steget i processen var att tillsammans ta fram en förändringsteori för respektive insats. En förändringsteori är ett användbart verktyg för att illustrera en effektlogik för en insats eller ett projekt. I praktiken innebär det att konstruera en kedja från aktiviteterna som bedrivs i ett projekt eller insats till de utfall, resultat och effekter som är tänkta att uppstå både på kort- och lång sikt som en konsekvens av dessa aktiviteter. Nedan finns en enkel illustration av de olika stegen av en förändringsteori.

Figur 3. Figuren sammanfattar de olika stegen för förändringsteorimodellen och vad de innebär.

Utvecklingen av förändringsteori utgjorde en central del av arbetet i projektet. Det avsåg att säkerställa att det skapades en samsyn mellan aktörerna i projektet kring de utvalda insatserna och hur dessa leder till olika utfall, resultat och effekter utifrån ett företags- och samhällsekonomiskt perspektiv. Arbetet var ett sätt att ge projektets aktörer en möjlighet att fundera kring hur de olika stegen i logiken kan följas upp och hur välbelagda de kausala sambanden var. Att utgå från en effektlogik redan vid utformningen av en insats bidrar till att göra den mer utvärderingsbar, genom att tydliggöra alla delar av effektkedjan och hur de hänger ihop.

Varje steg i förändringsteorin bygger på det föregående, vilket innebär att kedjan behöver hållas intakt för att ingen del mellan aktivitet och effekt ska brista. Framtagandet av en generell förändringsteori börjar i sista steget, effekterna, för att sedan gå tillbaka steg för

steg till aktiviteterna som bör genomföras för att nå en tilltänkt effekt. Detta var dock inte applicerbart i det här fallet eftersom aktiviteterna (lovjobb, trygghetsvårdar och lokal mötesplats) redan var fastställda. Istället fick bolagen till en början ta fram de förväntade effekterna av de utvalda insatserna, för att sedan testa om det fanns ett samband mellan effekt och insats. Det ledde sedermera till att de effekter som användes kunde kopplas till insatsen enligt en effektkedja.

Detta steg i processen visade sig vara mycket värdefullt. Det har tydliggjort en samsyn om vilka resultat och effekter som är relevanta att beröra i framtagandet av modellen. Det har även fungerat som en verksamhetutvecklande insats i hur bolagen kan tänka kring implementering av framtida sociala insatser. I branschen finns flera aktörer som håller utbildningar kring effektmätning², som med fördel kan användas som ett komplement till den framtagna modellen i detta projekt (framförallt till Steg 3 Förändringsteori).

Nedan presenteras de versioner av effektlogiker som sammanställts baserat på de olika förändringsteorierna som bostadsbolagen tog fram för respektive insats samt en förklaring av vad respektive insats innebär.

Lovjobb/Arbetslivsförberedande insats

Bostadsbolagen erbjuder lovjobb*. Insatsen bidrar till att ge ungdomar en meningsfull sysselsättning under skolloven, samt leda till effekter såsom stärkt motivation och arbetslivserfarenhet, vilket kan leda till att de närmar sig arbetsmarknaden. Det ges också möjlighet att tjäna egna pengar. För bolagets del kan utvalda arbetsuppgifter bli genomförda och insatsen kan även bidra till att stärka bolagens varumärke som hyresvärd och som en potentiell arbetsgivare i framtiden. Det kan även stärka intresset för branschen och på sådant sätt locka unga talanger.

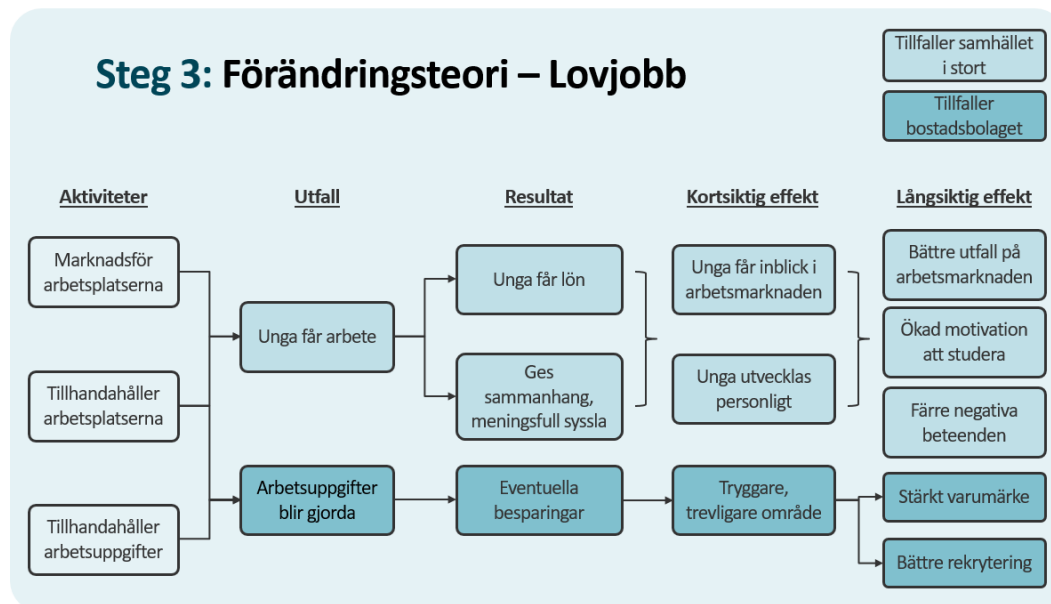
***LOVJOBB/ARBETSLIVSFÖRBEREDANDE INSATS**

Ett **lovjobb** innebär i detta fall att bolaget tillhandahåller platser för lovjobb under skolloven till ungdomar i tonåren. I detta ingår i regel att stå för handledning och samordning av insatsen, samt att finansiera löner för de lovjobbade ungdomarna, deras handledare och samordnare. I vissa fall står kommunen för denna finansiering.

En **arbetslivsförberedande insats** avser en insats som ska stärka en individ i arbetslivsförberedande sammanhang och gärna bidra till att individen närmar sig arbetsmarknaden.

Nedan redovisas en förenklad version av den förändringsteori som arbetades fram för lovjobb. Där det som insatsen förväntas bidra till, som beskrivs ovan, är inarbetat.

² Exempelvis [Om effektmätning \(ideerforlivet.se\)](http://ideerforlivet.se), [Utbildning – Mäta och värdera social hållbarhet - Aktuell Hållbarhet \(aktuellhallbarhet.se\)](http://utbildning-mata-och-vardera-social-hallbarhet-aktuell-hallbarhet.aktuellhallbarhet.se) eller [Effektfullt – Effektfullt](http://effektfullt.se).

Figur 4. Figuren visar en förenklad version av den förändringsteori som arbetades fram för den sociala insatsen lovjobb. I modellen beräknas ekonomiska vinningar för en del av de ovanstående effekterna. I modellen fungerar dessutom lovjobb som ett exempel på en mer generisk insats där de tänkta långsiktiga effekterna är förbättrade arbetsmarknadsutfall. Detta medför att modellen även kan tillämpas på andra insatser med mål som är tänkta att öka deltagarnas anställningsbarhet.

Trygghetsvärdar/Trygghetsskapande insatser

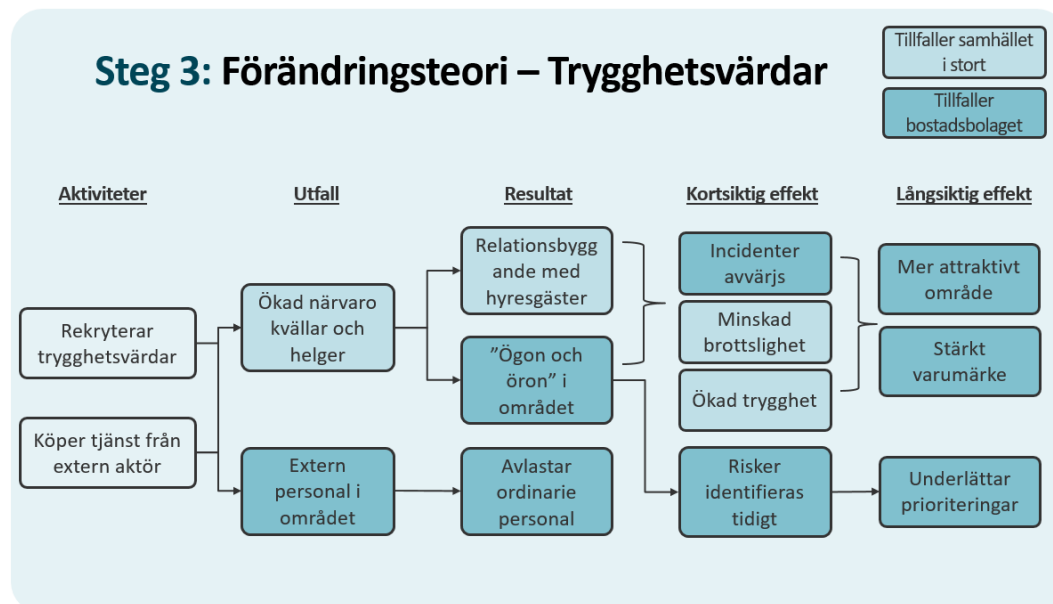
Bostadsbolagen finansierar trygghetsvärdar*. Trygghetsvärdar som en social insats kan innefatta bland annat att arbeta med trygghetsskapande aktiviteter, exempelvis genom att vara ute i ett bostadsområde under kvällar och helger för att öka synligheten samt bygga relationer med de boende i området. Trygghetsvärdarna kan också fungera som en länk mellan bolaget och de boende i området samt rapportera in incidenter såsom skadegörelse, klotter eller inbrott. I vissa fall jobbar trygghetsvärdarna även med enklare felavhjälpning eller att proaktivt fånga upp arbetsuppgifter i framför allt tvättstugor, källare, trappuppgångar och liknande.

*TRYGGHETSVÄRDAR/TRYGGHETSSKAPANDE INSATSER

En **trygghetsvärd** innebär att bolagen antingen rekryterar egen personal eller köper in en extern tjänst med liknande arbetsuppgifter i syfte att öka den upplevda tryggheten.

En **trygghetsskapande insats** avser en insats som syftar till att öka den upplevda tryggheten i ett bostadsområde.

Nedan redovisas en förenklad version av den förändringsteori som har arbetats fram för trygghetsvårdar. Där det som insatsen förväntas bidra till, som beskrivs ovan, är inarbetat.

Figur 5. Figuren visar en förenklad version av den förändringsteori som har arbetats fram för den sociala insatsen trygghetsvårdar. I modellen har projektgruppen fokuserat på de värden som insatsen skapar i form av en ökad känsla av trygghet för de boende i området, samt en minskning av negativa incidenter i form av exempelvis skadegörelse, klotter och inbrott.

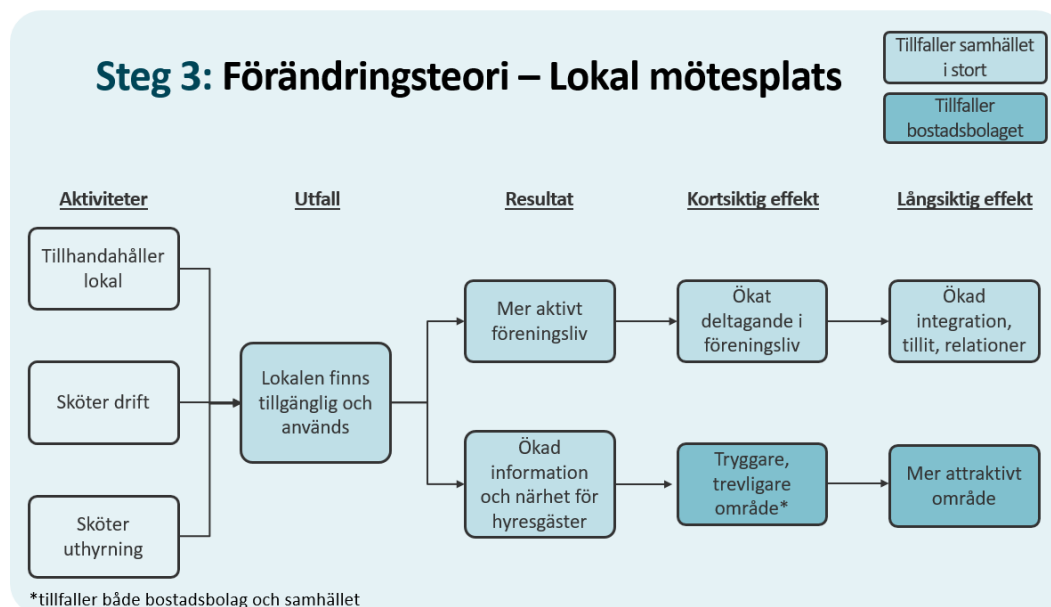
Lokal mötesplats

Bolagen erbjuder en lokal mötesplats*. Lokala mötesplatser bidrar i sin tur till att främja socialt kapital i närområdet. Det är ett koncept som, inom framför allt den statsvetenskapliga forskningen, är välbelagt som något som stärker demokrati, ekonomisk tillväxt och kan bidra till att exempelvis nyanlända kan närma sig arbetsmarknaden. Generellt kan det sociala kapitalet anses vara starkt om individer är del av ett nätverk, som i sin tur präglas av stor tillit. Det finns olika typer av socialt kapital och några av de vanligaste parametrarna som mäts är valdeltagande, mellanmänsklig tillit, förtroende till myndigheter, antal föreningar samt medborgarengagemang. Lokal mötesplats kan även bidra till ett tryggare område och mer attraktivt område över lag.

*LOKAL MÖTESPLATS

En **lokal mötesplats** innebär att bolagen tillhandahåller en lokal för hyresgäster/medborgare och säkerställer drift och uthyrning av denna. Beroende på vilka hyresgästerna är kan de tänkta effekterna skilja sig något åt, men i regel är målsättningen att ge de boende i området en plats att mötas på och ägna sig åt sociala aktiviteter, till exempel inom ramen för det lokala föreningslivet.

Nedan redovisas en förenklad version av den förändringsteori som arbetades fram för lokal mötesplats. Där det som insatsen förväntas bidra till, som beskrivs ovan, är inarbetat.

Figur 6. Figuren visar en förenklad version av den förändringsteori som arbetades fram för den sociala insatsen lokal mötesplats.

Lokal mötesplats skapar värden som är svåra att beräkna

Värdena som genereras av insatsen lokal mötesplats visade sig vara svårt att kvantifiera i monetära termer. Många effekter handlade om att stärka relationer och ge en större känsla av tillhörighet, vilket i sin tur sannolikt leder till att området blir mer attraktivt för de boende. Detta skapar i sig inte några direkta företags- eller samhällsekonomiska effekter där det kausala sambandet är tydligt. Därför beslutade gruppen att inte gå vidare med beräkningen av nyttorna för den lokala mötesplatsen i detta projekt.

Steg 4: Utveckling av en modell för att beräkna värden som insatserna skapar

Nästa steg av projektet var att utveckla en modell för att beräkna företags- och samhällsekonomiska värden av de utvalda insatserna. Målet med modellen var att utvärdera lång- och kortsiktiga effekter som identifierats i förändringsteorierna. Ambitionen var att använda de utvalda insatserna för att skapa en modell som i ett bredare syfte kan utvärdera alla insatser med liknande mål. Exempelvis, utvecklades modellen för att värdera alla typer av trygghetsskapande insatser men med utgångspunkt i och fokus på trygghetsvärdar som insats.

För insatsen lokal mötesplats var det inte möjligt att identifiera ett tydligt kausalt samband mellan aktiviteterna och några mätbara utfall. Således valde projektet att inte inkludera denna insats i modellen.

Modellen som utgjordes av förberedande arbete tillsammans med ett Excelverktyg, som huvudsakligen utvecklades av Ramboll i samarbete med bostadsbolagen, representanter från akademien och den referensgrupp som knutits till projektet. Efter att ett första utkast av verktyget tagits fram fick bostadsbolagen och en remissgrupp testa det samt komma med förslag på förändringar. Därefter samlades synpunkter in och en uppdatering samt justering av verktyget gjordes efter dessa.

En närmare beskrivning av verktyget och testningen följer i nästkommande avsnitt, Metodbeskrivning för verktyget.

Steg 5: Kommunikation

Spridning av processen och modellen var en del för att dels lyfta frågan i branschen, dels för att fler ska få kännedom om modellen och på vilket sätt bolag kan räkna på social hållbarhet. Det har gjorts genom att ha en remissgrupp som fått vara med och utvärdera verktyget. Dessutom kommer projektets rapport och verktyg finnas tillgänglig för alla att ladda ner och läsa. Förhoppningen är att fler ska inkludera social hållbarhet i kalkylerna och att fler ska investera i social hållbarhet.

Metodbeskrivning för verktyget

Ett Excelverktyg är utvecklat för att beräkna värden från sociala insatser.

I följande kapitel beskrivs övergripande det Excelverktyg som utvecklats för att beräkna företags- och samhällsekonomiska värden som skapas av bostadsbolags sociala insatser. Specifikt beräknar verktyget värden som uppstår via insatser som ökar deltagarnas anställningsbarhet och trygghetsskapande insatser. Modellen, tillsammans med denna beskrivning av verktyget, kan även fungera som ett exempel på hur metoder kan utvecklas för att mäta värden av andra sociala insatser.

Intentionen med detta avsnitt är att beskriva hur verktyget utvecklats, vilka källor som använts och viktiga antaganden som gjorts för beräkningarna. Det inkluderar även en övergripande beskrivning av själva modellen för att beräkna värden av sociala insatser som helhet, inklusive förändringsteori och effektkedjor.

Avsnittet är *inte* en steg-för-steg-process av hur Excelverktyget ska användas. Den informationen finns i verktyget. Syftet är att verktyget ska vara fristående samtidigt som det inte kräver detta förklarande avsnitt för att användas. Avsnittet är också till för användare som är nyfikna på utvecklingen av och antagandena som görs i verktyget.

Övergripande beskrivning av modellen och metodbeskrivning

Projektets målsättning var att utveckla metoder för att mäta företags- och samhällsekonomiska värden från bostadsbolagens sociala insatser. Denna metod för mätning är framtagen genom en modell och ett verktyg i Excel. Excelverktyget är anpassat för att beräkna företags- och samhällsekonomiska värden från två typer av sociala insatser 1) insatser som ökar deltagarnas anställningsbarhet (exemplifierat genom att bolagen erbjuder lovjobb till ungdomar) och 2) trygghetsskapande insatser (exemplifierat genom bostadsbolagens trygghetsvårdar).

Modellen åsyftar till att skapa en metod för att på ett enklare sätt visa på värdet av bostadsbolagens arbete med att möjliggöra för individer/hyresgäster att öka anställningsbarhet och den upplevda tryggheten i bostadsområden. Modellen kan även fungera som vägledning för hur andra sociala värden kan beräknas genom liknande metoder. Modellen fungerar därför som både ett utvärderingsverktyg med faktiska beräkningar av skapade värden och som ett ramverk för uppföljning samt utvärderingsmetodik.

Excelverktyget är färdigt att användas som det är, men är också dynamiskt på så vis att det är möjligt för en användare att justera exempelvis antaganden eller ingångsvärden utifrån förändrade eller lokala förutsättningar.

BEGREPPSFÖRKLARING

Metod avser i detta fall tillvägagångssättet för att uppnå projektets mål och syfte. Den utgör metodiken (i detta fall den iterativa processen) inklusive olika steg för att för att slutligen komma fram till ett resultat.

Modell avser i detta fall en konkretisering av tillvägagångssättet. Det finns ett mer strukturerat sätt att komma framåt, exempelvis genom att göra en förändringsteori. När arbetet Räkna med hållbarhet är klart kan man säga att en modell tagits fram för att räkna på sociala insatser.

Verktyg avser i detta fall den fil som togs fram i Excel (i själva flikarna där man gör beräkningar är ett verktyg). Dock behöver de värden som framkommer från ett verktyg sättas i ett sammanhang.

Företagsekonomiska nyttor är sådana som uppstår direkt för bostadsbolagen. Exempelvis genom att arbetsuppgifter blir genomförda eller att antalet incidenter av skadegörelse minskar vilket leder till direkta besparingar för bolagen.

Samhällsekonomiska nyttor uppstår för samhället i stort. Om en insats leder till att en individ blir anställd ökar produktionen i samhället, skatteintäkterna ökar och individens välmående ökar. Samtliga dessa värden beräknas i modellen.

Modellen ger struktur och levererar nyttoberäkning men kräver egen datainsamling

Förenklat finns det fyra steg som krävs för att beräkna nyttorna som uppstår från en insats som är arbetslivsförberedande eller som är trygghetsskapande. Modellen kräver att användaren antingen själv samlar in data eller att modellen anpassas till användarens befintliga data. Stegen är:

- Utveckling av metod för datainsamling
- Datainsamling
- Rapportering av data
- Beräkning av nyttor

Då delar av modellen bygger på insamling av enkätdata krävs att användaren själv distribuerar en enkät (med de framtagna frågorna och svarsalternativen) till relevant målgrupp samt rapporterar in data. Alternativt att användaren använder enkätsvar från en redan genomförd enkät. Modellen beräknar sedan relevanta värden.

”Modellen kräver att användaren, antingen själv samlar in data, eller att modellen anpassas till användarens befintliga data.”

Excelverktygets övergripande struktur kan delas in i tre delar

Det finns tre huvudsakliga delar av verktyget som är relevant för användaren utöver instruktioner och beräkningsflikar. Dessa delar är:

1. Indata och antaganden
2. Resultat
3. Utformning av enkäter och mallar för ifyllning av data från enkät eller andra källor.

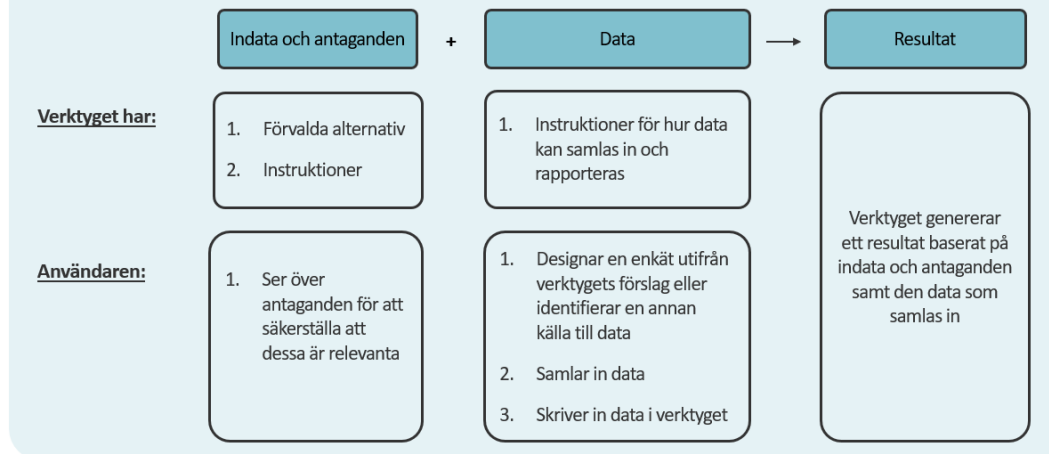
I den första delen, *indata och antaganden*, anger användaren vissa grundläggande data och antaganden som krävs för verktyget. Det är till exempel den tidperiod som nyttorna ska beräknas för, hur stor del av effekterna som insatsen kan tänkas ha åstadkommit samt grundläggande data om lönenivåer och kostnader för bostadsbolagen. Det är upp till användaren att själv välja värden och antaganden som är rimliga utifrån förutsättningarna i det specifika fallet som ska värderas. Det är viktigt att komma ihåg att kvaliteten på resultaten aldrig är högre än kvaliteten och rimligheten i antagandena som görs. En ändring i antagandena, oavsett storlek, kan få stor effekt på resultaten som verktyget producerar. Användaren bör därför lägga stor vikt vid detta.

”Det är viktigt att komma ihåg att kvaliteten på resultaten aldrig är högre än kvaliteten och rimligheten i antagandena som görs.”

I den andra delen, *resultat*, presenteras resultaten genererade av verktyget. Resultaten bygger på de värden som anges i fliken *indata och antaganden* och de data som fylls i inom ramen för den tredje delen av verktyget, *utformning av enkäter och mallar för ifyllning av data från enkät eller andra källor*.

Den tredje delen av verktyget, *utformning av enkäter och mallar för ifyllning av data från enkät eller andra källor*, är uppdelad på flera flikar och innehåller både enkäterna som föreslås att användas för datainsamling och ramverk för var resultaten fylls i. Syftet är att användaren antingen gör en enkät med frågorna från verktyget eller tar fram data på eget sätt. Sedan skriver användaren in resultaten från enkäten, alternativt fyller i data från tidigare enkäter i verktyget. Därefter genereras resultaten.

Excelverktygets övergripande struktur

Figur 7. Figuren visar Excelverktygets övergripande struktur och vad som finns i modellen respektive förväntas av användaren.

Metodbeskrivning och viktiga indata och antaganden i Excelverktyget

Denna del beskriver övergripande hur värderingar i verktyget fungerar, hur beräkningarna är upplagda samt de mest avgörande antagandena i verktyget.

Generellt bygger beräkningarna i verktyget på två typer av data:

- Aktiviteter som genomförts eller utgifter direkt från bostadsbolagen används för att beräkna företagsekonomiska nyttor
- Enkätdata insamlade av bolagen, exempelvis genom egna enkäter eller enkäter som görs via analysplattform, används för att beräkna samhällsekonomiska nyttor såsom stegförflyttning mot arbetsmarknaden och ökat välmående

För att beräkna företagsekonomiska nyttor med hjälp av verktyget krävs att data samlats in vid två tillfällen för olika nyckeltal hos bolaget.

För att beräkna samhällsekonomiska nyttor med hjälp av verktyget krävs att data samlas in vid två tillfällen. Verktöget är anpassat för att mäta de värden som uppstått från ett tillfälle till ett annat, det vill säga att man gör en basmätning och en eftermätning. Alltså görs en mätning exempelvis före och efter en arbetsmarknads- eller en trygghetsskapande insats.

Det finns även möjlighet att lägga till frågor för både trygghetsenkäten och enkäten för arbetslivsförberedande insatsen. Anledningen är att alla enkäter inte ser likadana ut och att det ska finnas en flexibilitet i verktyget. Samtidigt kräver det mer av användaren så fort det sker handpåläggning, vilket är svårt att komma ifrån. Det är då viktigt att användaren själv funderar över vilka frågor som ställs för att säkerställa att det finns en kausalitet mellan svaret på frågan och effekten som mäts. Verktöget kan inte på egen

hand avgöra ifall frågan är relevant för frågor som läggs till, utan det krävs att användaren gör den avvägningen.

”Verktuget kan inte själv avgöra ifall frågan är relevant för frågor som läggs till, utan det krävs att användaren gör den avvägningen.”

För att öka användarvänligheten har det även tagits fram en möjlighet att utvärdera andra trygghetsenkäter som har genomförts, genom att exempelvis använda årliga resultat (NKI) från enkäter som görs med hjälp av analysplattformar. Användaren får själv fylla i de frågor som har ställts i den använda enkäten och sedan välja ut frågorna som är relevanta för att bedöma tryggheten i området. I det här fallet använder användaren sig av svaren på aggregerad nivå i stället för individnivå. Som beskrivet ovan kan verktuget inte avgöra en frågas relevans i förhållande till effekten som mäts, utan det krävs av användaren själv att göra den analysen.

Beräkning av värden för arbetslivsförberedande insatser

Bostadsbolag genomför en social insats där en individs anställningsbarhet ökar, vilket antas skapa ekonomiska värden på tre huvudsakliga sätt i modellen:

- Genom att arbetsuppgifter blir genomförda (företagsekonomiska värden)
- Genom att deltagare får arbete som en följd av deltagandet (samhällsekonomiska värden)
- Genom att deltagare närmar sig arbetsmarknaden (samhällsekonomiska värden)

Den första typen av värde är företagsekonomiskt – bostadsbolagen gör en besparing. De två andra värdena är samhällsekonomiska, genom att en individ når eller närmar sig arbetsmarknaden ökar produktionen i samhället och därmed att individens välmående ökar.

Företagsekonomiska värden

Ekonomiska värden antas uppstå för bostadsbolagen när deltagare genomför arbetsuppgifter som de annars hade behövt en egen anställd (eller inköp av en tjänst) för att få genomförd. Givet att deltagarna kan genomföra uppgiften tillräckligt väl samt utan allt för stor handledning av ordinarie personal innebär detta en besparing för bostadsbolagen. På så sätt kan bostadsbolagen minska sina utgifter för exempelvis trädgårdsskötsel om en andel av arbetsuppgifterna genomförs av deltagare i insatsen.

Samhällsekonomiska värden

Ekonomiska värden antas uppstå i samhället när deltagare i en arbetsmarknadsinsats når arbetsmarknaden genom insatsen eller gör en stegförflyttning mot arbetsmarknaden. När en individ når arbetsmarknaden beräknar modellen tre olika typer av värden som skapas:

- Tillskott till produktion
- Skattebetalningar
- Individuellt välmående

För att mäta produktionstillskott utgår verktyget från individens lön under en specificerad period, antagandet görs att detta är ett bra närmevärde för värdet av produktion.³ Lönen beräknas baserat på ett genomsnitt av åldern på målgruppen.⁴ För att mäta skatteinbetalningar utgår verktyget från Skatteverkets uppgifter. För att beräkna individens välmående utgår verktyget från tidigare studier om hur individers välmående påverkas av att gå från arbetslös till anställd.⁵ Metoden är en påbyggnad av en tidigare modell för att värdera arbetsmarknadsinsatser som Ramboll utvecklat i tidigare uppdrag för Upphandlingsmyndigheten.

Modellen som används för att beräkna stegförflyttning mot arbetsmarknaden utgår från enkätdata där individen får svara på frågor före och efter insatsen. Frågorna syftar till att fånga individens stegförflyttning utan att ställa ledande frågor om individen upplever att hen närmare sig arbetsmarknaden. Frågorna är framtagna genom en iterativ process där samtliga projektmedlemmar varit involverade. Frågorna är baserade på tidigare forskning.⁶

I modellen antas att en stegförflyttning mot arbetsmarknaden har ett värde som motsvaras av en andel av det samhällsekonomiska värdet av att nå arbetsmarknaden. Det antas även att deltagande enbart kan leda till positiv (eller ingen) effekt – det vill säga att en individ genom deltagande inte kan bli *mindre* anställningsbar.

ARBETSLIVSFÖRBEREDANDE INSATSER - VIKTIGA ANTAGANDEN

Här följer viktiga antaganden och avvägningar för beräkning av nyttor från insatser som ökar deltagarnas anställningsbarhet:

- Verktyget beräknar nyttor av att en person går från arbetslös till anställd och mäter samhällsekonomiskt värde av att en individ kommer ut i arbete. Antagandet som görs är att individen som kommer ut i arbete skapar ett samhällsekonomiskt värde genom ett tillskott till produktionen. Den konventionella metoden för att mäta värde av produktionstillskott är att utgå från individens lön och anta att värdet av utgiften för arbetsgivaren en anställd ungefär motsvaras av värdet på produktionstillskottet från den anställde. Hur stor andel av lönen som ska beräknas som produktionstillskott kan användaren justera själv i verktyget.

För att beräkna nyttorna av att så småningom bli anställd behöver en tidsperiod fastställas under vilken nyttorna ska beräknas (exempelvis för att kunna beräkna värdet av produktionstillskott och skatteinbetalningar). Detta värde kan användaren justera själv. Standardvärde för arbetsmarknadsinsatser är att nyttorna beräknas för de kommande 12 månaderna.

³ Mer specifikt utgår projektet från arbetsgivarens utgifter för den anställde.

⁴ Baserat på data från Statistiska Centralbyrån från 2017.

⁵ Fujiwara, D. (2013).

⁶ Se BIP-forskningen från Danmark: <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/projekter/beskaeftigelses-indikator-projektet/>

- I verktyget är det inte möjligt att fastställa ett kausalt samband mellan deltagande i exempelvis en arbetsmarknadsinsats och att sedermera bli anställd. Frågan är alltid hur stor del av förklaringen till att personen anställdes som kan härledas till att personen deltog i insatsen. Andelen av värdet från att en individ går från arbetslös till anställd genom insatsen går därför att justera i verktyget i *Ingångsvärden av användaren* under "sysselsättningseffekt som kan härledas till insatsen". Detta är ett viktigt antagande som användaren ansvarar för att säkerställa rimligheten i.
- Verktöget beräknar både nyttorna av att en person går från arbetslös till anställd och att värdet av att en individ gör en stegförflyttning mot arbetsmarknaden. Här antas att en stegförflyttning mot arbetsmarknaden har ett samhällsekonomiskt värde motsvarande en andel av värdet av att en individ går från arbetslös till anställd.

I verktyget antas att göra en maximal stegförflyttning mot arbetsmarknaden är värt $\frac{2}{3}$ av att gå från arbetslös till anställd. Om en individ gör en stegförflyttning motsvarande tio procent av den maximala stegförflyttningen motsvarar det således $0,1 * \frac{2}{3} * \text{värdet av att gå från arbetslös till anställd}$. Detta värde kan justeras av användaren i verktyget.

Antagandet avser alltså att det kan vara rimligt att tänka att ett lovjobb för en ungdom kan påverka ungdomen att längre fram få ett jobb. I denna påverkan kan det räknas in insikter som ungdomen får genom lovjobbet, som till exempel vad personen har fallenhet eller inte för och huruvida den vill studera vidare eller inte i framtiden. Liksom att personens syn på bostadsbolaget som arbetsgivare får en djupare dimension än tidigare.

- För att beräkna företagsekonomiska nyttor från genomförda arbetsuppgifter av exempelvis lovjobbare, antas att lovjobbare genomför arbetsuppgifter som annars gjorts av en anställd hos bostadsbolagen. För att genomföra beräkningen antas dock att lovjobbarna bara kan genomföra en andel av arbetet som en anställd hade gjort. Antingen för att lovjobbarna arbetar långsammare eller inte har kompetens/får⁷ göra alla arbetsuppgifter. Andelen av arbetet som en lovjobbare kan genomföra kan användaren justera själv i verktyget

Beräkning av värden för trygghetsskapande insatser

Att ett bostadsbolag genomför en social insats som ökar tryggheten i ett bostadsområde antas skapa ekonomiska värden på två huvudsakliga sätt:

1. Genom att antal incidenter av exempelvis skadegörelse och inbrott minskar vilket leder till färre utgifter för incidenthantering (företagsekonomiska värden)
2. Genom att individer upplever att tryggheten ökat i deras område vilket innebär att deras välmående ökar (samhällsekonomiska värden)

⁷ Ungdomar från 16 år och fram till 18-årsdagen kan anställas till alla typer av jobb, utom sådana som är direkt farliga. Det ska varken vara fysiskt eller psykiskt tungt. Minderåriga - Arbetsmiljöupplysningen (arbetsmiljoupplysningen.se)

Den första typen av värde antas vara företagsekonomiskt. Skadegörelse och vandalism innebär exempelvis utgifter för bolaget att åtgärda. Om antalet incidenter av exempelvis klottring minskar, minskar även utgifterna för klottersanering för bostadsbolaget. Det andra värdet antas vara samhällsekonomiskt genom att boende i ett område upplever att när deras trygghet ökar, ökar deras välmående. Detta har i sin tur ett samhällsekonomiskt värde.

Företagsekonomiska värden

Ekonomiska värden antas uppstå för bostadsbolagen när antalet incidenter av skadegörelse, vandalism, inbrott och andra uttryckningar av störningsjour minskar. Om antalet incidenter minskar när trygghetsvårdar närvarar i området nattetid kan bostadsbolagen således minska sina utgifter för incidenthantering. På lång sikt kan man även anta att företagsekonomiska värden skapas genom att bostadsområdet blir tryggare, vilket kan leda till att attraktiviteten ökar (som i sin tur kan resultera i att omflyttningar minskar och det blir mindre slitage i fastigheterna samt att fastighetsvärden kan öka).

Samhällsekonomiska värden

Ekonomiska värden antas uppstå i samhället när boende i ett område upplever att tryggheten ökar. Detta skapar ett ökat välmående vilket är möjligt att värdera. För att mäta värdet av ökat välmående utgår modellen från enkätdata som fångar olika aspekter av trygghet i ett område. Enkäten kan ställas till boende enligt ett bestämt intervall (exempelvis årligen) eller före och efter att en trygghetsskapande insats implementerats.

Enkäten är huvudsakligen baserat på Familjebostäder i Göteborgs trygghetsundersökningar som genomförts i Bergsjön. Frågorna i enkäten syftar till att fånga upplevelsen av trygghet i området utan att ställa ledande frågor om den svarande upplever att de känner sig tryggare i området. Frågorna är framtagna genom en iterativ process där samtliga projektdeltagare involverats. Frågorna är baserade på tidigare forskning.

För att öka användarvänligheten har det även tagits fram möjligheten att utvärdera andra trygghetsenkäter som är genomförda med annan data. Användaren får själv fylla i de frågor som har ställts i enkäten som gjorts och sedan välja ut frågorna som är relevanta för att bedöma tryggheten i området. I det här fallet använder man sig av svaren på aggregerad nivå i stället för individnivå. Det är då viktigt att användaren själv funderar över vilka frågor som ställs för att säkerställa att det finns en kausalitet mellan svaret på frågan och effekten som mäts. Modellen kan inte själv avgöra ifall frågan är relevant, utan det krävs att användaren gör den avvägningen.

För att mäta påverkan av välmående för ökad trygghet utgår modellen från tidigare studier. Dels studier som analyserat det monetära värdet av minskat välmående till följd av att ha blivit utsatt för inbrott⁸, dels studier som monetärt värderat individers vilja att betala för att bo i ett mer tryggt område.⁹

⁸ Kuroki, M. (2013).

⁹ Cohen, M. A. (2008).

TRYGGHETSSKAPANDE INSATSER - VIKTIGA ANTAGANDEN

Här följer viktiga antaganden och avvägningar för beräkning av nyttor från insatser som ökar tryggheten i området:

- Verktuget för att mäta värden från trygghetsskapande arbete säger inget om kausaliteten mellan en insats och dess utfall. Verktuget är utformat för att mäta skillnaden i antalet incidenter och upplevelsen av trygghet i området samt värdera effekterna av dessa mellan två tillfällen. Verktuget kan således användas för att mäta tryggheten i ett område i monetära termer kontinuerligt från år till år. Den kan även användas för att mäta värdet före och efter att en trygghetsskapande insats implementerats.

Verktuget säger däremot ingenting om huruvida eventuellt trygghetsskapande arbete är orsaken till en eventuell förändring. På så sätt är modellen enbart en beräkning av utfall, det vill säga en beräkning av de nyttor som skapas. Det är upp till användaren att bedöma hur stor orsak insatsen haft och att ta fram vilka kostnader i den egna verksamhet som dessa nyttor ska jämföras med. Detta kan justeras av användaren i verktuget i *Ingångsvärden av användaren* under "trygghetseffekt som kan härledas till insatsen".

- Verktuget för att mäta trygghet bygger på antaganden om hur stora kostnaderna är för ett bostadsbolag för olika former av incidenthantering såsom utgifter för skadegörelse och klottersanering. Det har varit svårt att ta fram ett styckpris för en incident av skadegörelse och således är dessa värden uppskattningar. Kostnadsuppskattningarna kan användaren själv justera i verktuget.

Remissrunda av verktuget

Som en del i den iterativa processen samlades synpunkter av verktuget in av en remissgrupp (som bestod av representanter från samhällsbyggnadsbranschen och andra branscher) och projektgruppen, för att sedan kategoriseras enligt följande kategorier:

- Relevans och användning
- Utformning och instruktioner
- Effektmätning
- Vidare utveckling

Under ett arbetsmöte i projektgruppen sågs samtliga synpunkter över för justering och förbättring av verktuget. I Bilaga 3 finns synpunkterna samlade.

En justering som uppkom till följd av remissrundan var att lägga till möjligheten för användaren att justera andelen trygghetseffekt som kan härledas till insatsen. Denna möjlighet finns därför inte med i de case som presenteras nedan, varför resultaten för trygghetsinsatserna visar ett stort samhällsekonomiskt värde. Detta eftersom i den tidigare versionen av verktuget antas all förflyttning som mättes bero på den genomförda insatsen.

Projektets case

Att testa verktyget som arbetats fram var viktigt för att se i vilken utsträckning modellen går att tillämpa på verkliga fall.

I avsnittet finns olika exempel från respektive bostadsbolag som var med i projektgruppen. Varje case utgör testningen för respektive bolag. Bolagen testade mellan en till två sociala insatser per case.

CASE 1 – Datainsamling av god kvalitet är grundläggande för ett mer precist resultat

Svenska Bostäder testade verktyget för två olika sociala insatser, dels för lovjobbare, dels för en trygghetsskapande insats. För lovjobbare samlades data in under testets gång och för den trygghetsskapande insatsen applicerades redan insamlad data i modellen.

Lovjobbare

Bostadsbolaget erbjuder lovjobb under skolloven via Stockholms Stad. Det huvudsakliga syftet med lovjobben är att ge unga arbetslivserfarenhet och en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Ungdomarna söker lovjobbet via en digital plattform ägd av kommunen. Inför ansökningsperioden görs kommunikationsinsatser via kommunens olika kanaler. Vid ansökan uppger ungdomarna vilken stadsdelsförvaltning inom kommunen de tillhör (har sin hemvist) och vilken kategori de önskar arbeta inom. Kategorierna är uppdelade utifrån arbete med barn, äldre, vuxna med funktionsnedsättning, entreprenörskap, kontor och administration, kultur, skötsel, städning samt service inomhus respektive utomhus. Hos bostadsbolag erbjuds framför allt lovjobb inom kategorin skötsel, städning och service utomhus.

Räkna med hållbarhets modell pilottestades under sommarens skollov år 2022, då bostadsbolaget erbjöd 97 ungdomar lovjobb. De 97 ungdomarna delades in i tre grupper, vilka arbetade tre veckor vardera, utspridda i de stadsdelsområden bostadsbolaget har sina fastighetsbestånd/förvaltarområden. Utöver de 97 ungdomar som anställs via kommunen, som även bekostar ungdomarnas lön, anställde bolaget tre handledare, där bolaget själva ansvarade för rekryteringsprocess, arbetsledning och löneutbetalning. De tre handledarna var äldre ungdomar som arbetade i 10 veckor och täckte således in hela perioden på sammanlagt nio veckor plus en introduktionsvecka.

Antaganden och insamling av data

För beräkningen av lovjobbarnas företags- och samhällsekonomiska nytta gjordes ett antal antaganden. Dessa fylls i på flik 1 i Excelverktyget, se nedan.

INGÅNGSVÄRDEN FRÅN ANVÄNDAREN			RAMBOLL
PARAMETER	VÄRDE	BESKRIVNING	
Arbetsmarknadsdata	Tidsperiod (månader) som nytta beräknas på	12	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Välj tidsperiod på vilken nytta ska beräknas (i månader). Om en individ får ett arbete som resultat av insatsen, under hur lång tid i framtiden kan värdet som skapas härledas till insatsen? Standard för en arbetsmarknadsinsats är att utgå från 12 månader.
	Ålder på målgruppen	18	Uppskatta ett genomsnitt på åldern av de som deltar i insatsen, om yngre än 18 år, välj 18
	Produktionsfaktor (andel av lön)	100%	Modellen mäter samhällsekonomiskt värde av att en individ kommer ut i arbete. En vanlig metod är att mäta detta värde genom produktionstillskottet som individen skapar som anställd. Då utgår man vanligen från individens lön och antar att lönekostnaden ungefär motsvarar värdet som individen skapar som anställd. Som utgångspunkt i modellen används 100 procent av lönen, vilket innebär att hela lönen motsvarar produktionstillskottet. Det är möjligt för användaren av modellen att göra ett annat antagande.
	Timlön (Brutto)	89 kr	Välj relevant timlön i kronor. Exempelvis timlönen för lovjobbare.
	Antal deltagare per heltidstjänst uppdragsledare	11	Om det krävs en ansvarig för att leda arbetet i arbetsmarknadsinsatsen, ange antalet ungdomar per ledare. Kravs det en halvtidstjänst, skriv dubbelt så många deltagare som har haft lovjobb. Om ingen uppdragsledare, fyll i "0".
	Sysselsättningseffekt som kan härledas till insatsen	60%	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Det är svårt att fastställa ett kausalt samband mellan deltagande i exempelvis en arbetsmarknadsinsats och att sedermera bli anställd. Frågan är hur stor del insatsen har i att personen anställdes. Utgångspunkten i modellen är att 100% av kan härledas till insatsen, och därmed att 100% av det samhällsekonomiska värdet som skapas av anställningen hänförs till insatsen. Det är inte alltid ett realistiskt antagande, och i sådana fall för användaren av modellen göra ett annat (lägre) antagande. Med värdet 100% svarar modellen på hur stort värde insatsen skapat under förutsättning att all positiv effekt går att härleda till insatsen.
	Justering anställningsbarhet	67%	Viktigt antagande som får stor effekt på resultatet för samhällsekonomiska värdet av "Närmat sig arbetsmarknaden". Om individen gjort maximal stegförflyttning mot arbetsmarknaden men inte fått ett jobb - hur stor del av värdet av att nå arbetsmarknaden ska tillskrivas stegförflyttningen? 100% innebär att maximal stegförflyttning skapar samma värde som att nå arbetsmarknaden. Defaultvärdet är 67% för att anställningsbarheten går att härleda till stor del till stegförflyttningen, men inte enbart.
	Svarsfrekvens i enkät för arbetslivsinsats	19%	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Om antalet lovjobbsarbetare är fler än vad som har svarat på enkäten, men svaren kan vara representativa för hela gruppen går det att skala upp resultatet. Det betyder att resultaten från enkäten multipliceras med (1/svarsfrekvens) för att få ett värde för hela gruppen lovjobbsarbetare. Utgångsvärdet i modellen är 100%, det vill säga att alla har svarat på enkäten. Det kan användaren av modellen ändra.

Figur 8. Urklipp från Flik 1 i verktyget, där ingångsvärden för insatsen skrivs in.

Tidsperioden som nyttan beräknas på sätts till 12 månader, vilket standardvärdet är. Timlönen har satts till 89 kr. Kommunen betalar lovjobbarnas lön. Det är därför ingen direkt kostnad för bolaget, men för kommunen i stort är det en kostnad eftersom bolaget är en del av den.

För 97 sommarlovsjobbare som arbetade tre veckor var det även tre handledare som arbetade nio veckor med att direkt handleda lovjobbarna. Det innebär för hela perioden ungefär 11 sommarjobbare per handledare och tre veckor. I beräkningarna är inte rekryteringskostnader för handledarna eller handledning för dessa medräknade, däremot räknas deras lön med i vertyget.

För sysselsättningseffekt valdes 60 %. Resonemanget bakom siffran är att bolaget förväntar sig att något fler än varannan person får en nytta av att ha ett första arbete hos bolaget, då arbetet ökar lovjobbarnas erfarenhet och anställningsbarhet längre fram i arbetslivet.

För beräkning av det samhällsekonomiska värdet delades enkäter ut enligt verktygets förslag, som är beskrivet i avsnittet ovan. Svarsfrekvensen var låg och hamnade på 19 %. Resonemang kring detta finns under rubriken nedan, Generella lärdomar och reflektioner.

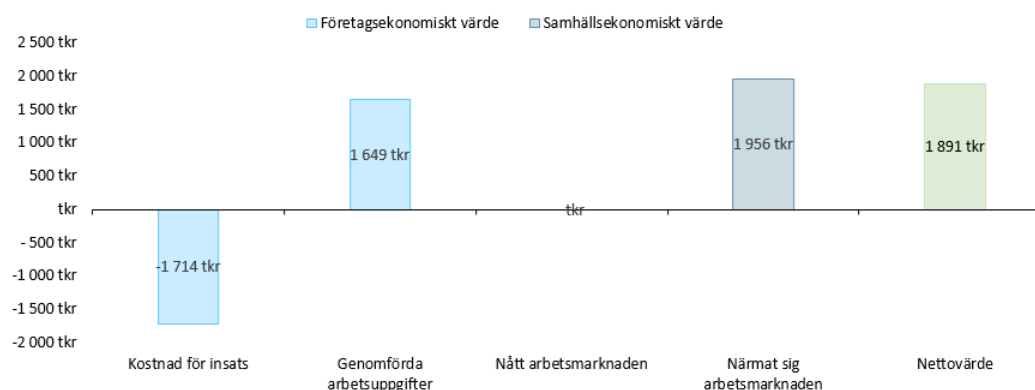

Bild 2. Lovjobbarna. Foto: Peter Lydén.

Resultat

Med antaganden gjorda och data insamlat blev resultatet för den arbetsförberedande insatsen rörande lovjobbarna enligt diagrammet nedan.

Totalt värde av arbetsförberedande insats

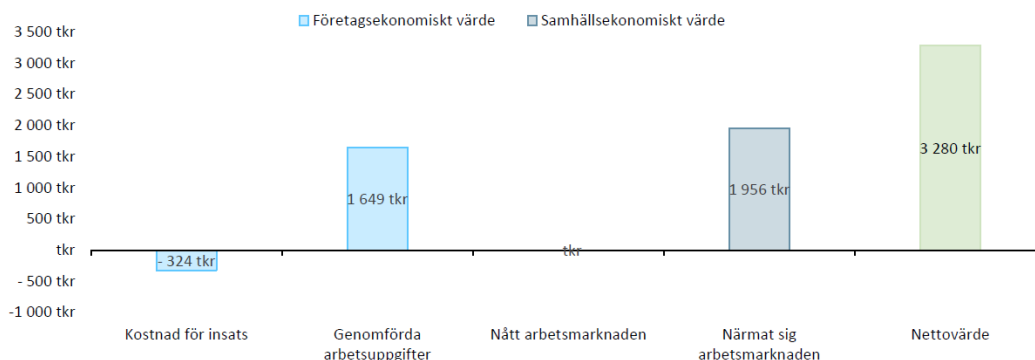

Figur 9. Flik 3 i Excelverktyget visar resultatet som generats för lovjobsinsatsen.

Kostnaden för insatsen är högre än värdet för de genomförda arbetsuppgifterna, vilket innebär att det i detta exempel är ett negativt netto för det företagsekonomiska värdet. Ingen har nått arbetsmarknaden än eftersom ingen av ungdomarna har fått ett jobb efter insatsen, eftersom de är i skolålder och därför återgår till skolan efter sommaren. Däremot har, enligt de svar som kommit in via enkäterna, flertalet ungdomar närmast sig arbetsmarknaden, vilket utifrån verktygets beräkningar ger värdet cirka 2 miljoner kr.

Som tidigare nämnt står kommunen för lönen som betalas ut till ungdomarna. När lönen tas bort som en kostnad i verktyget blir resultatet istället enligt diagrammet nedan. Det vill säga, det företagsekonomiska nettovärdet blir betydligt större, se diagram nedan.

Totalt värde av arbetsförberedande insats

Figur 10. Flik 3 i verktyget visar resultatet genererat för lovjobsinsatsen, när lönen är satt till noll för lovjobbarna.

Trygghetsskapande insats

Den trygghetsskapande insatsen utgörs av en pilot som bolaget haft i totalt sex trapphus från april 2022. Detta för att minska andelen ”trapphushäng” och skadegörelse i trapphusen samt att öka den upplevda trivselen och tryggheten i området.

Insatsen grundar sig i att ett urval av fastigheters trapphus, cykelrum och andra allmänna utrymmen utrustats med sensorer, som i sin tur känner av om människor (oberoende om det är hyresgäster eller inte) befinner sig på olika platser i fastigheten under en längre tid. Om någon befinner sig i ett utrymme med en sensor under längre tid än 15 minuter, ger sensorn ett utslag som skickas till en app. De fastigheter som fått flest utslag, det vill säga där det varit mest aktivitet, har omfattats av den trygghetsskapande insatsen som testas enligt modellen som arbetats fram. Insatsen går ut på ett samarbete med polisen, där de som befinner sig i fastigheten och som inte har rätt till det ska kunna bötfällas direkt. Genom att få en överblick över när det är som mest trapphushäng, möjliggör det för polisen att vara på plats vid rätt tillfälle.

Antaganden och insamling av data

De antaganden som gjordes i caset var bland annat att kostnaden för insatsen enbart var den utrustning som användes och inte tid som bolagets egen personal lagt ner för exempelvis rapportering samt rondering. Detta eftersom det i efterhand var svårt att uppskatta ett rättvisande antal timmar som lagts ner kopplat till insatsen och som är utöver den ”vanliga” förvaltningen. Dessutom gjordes ett antagande att hela förändringen mellan data som användes före och efter insatsen är kopplat till själva insatsen. Detta för att det skulle bli lättare att använda modellen.

Detta case har som tidigare nämnts testats genom att använda befintlig data för att sedan koppla denna i modellen för Räkna med hållbarhet. Insatsen har samlat in data, men inte inom ramen för Räkna med hållbarhet. Alltså har ingen datainsamling skett som är anpassad direkt till Excelverktyget.

Bild 3. Den trygghetsskapande insatsen fokuserar på att öka tryggheten i trapphuset. Foto: Peter Lydén.

Beräkningarna för den företagsekonomiska nyttan bygger istället på insamling av antalet incidenter rapporterade av en medarbetare hos bolaget. En incident räknas i detta fall som en händelse som medfört att någon typ av åtgärd krävs i gengäld. Dessa delas in i kategorierna klotter, glaskross eller annan typ av skadegörelse. Nedan visas ett urklipp från verktyget där antalet incidenter vid första mättillfället (data insamlat april-oktober 2021) respektive sista (data insamlat april-oktober 2022) listas.

Underlag företagsekonomiska nyttor			
Incident	Ska mätas?	Antal incidenter vid föregående mätning	Antal incidenter vid senaste mätning
Klottersanering	Ja	3	0
Glaskrossning	Ja	6	5
Skadegörelse	Ja	20	11
Inbrott	Nej	0	0
Utryckningar med störningsjour	Nej	0	0

Figur 11. Flik 5.1 i Excelverktyget. Antalet incidenter vid första mättillfället (data insamlat april-oktober 2021) respektive senaste (data insamlat april-oktober 2022).

Perioderna valdes för att vara så lika som möjligt avseende säsong, vilket är viktigt eftersom andelen ”trapphushäng” tenderar att skilja beroende på om det är varmt eller kallt ute. Rapporteringsverktyget som används för att rapportera incidenter är något som är specifikt för fastigheterna i området, och alltså inte något som är standard i bolagets förvaltning. Antalet inbrott samt utryckningar med störningsjour är inte något som rapporteras in i verktyget och är därför inte heller med i tabellen ovan.

Beräkningarna för den samhällsekonomiska nyttan bygger på NKI(Nöjd-Kund-Index)-resultat för området före och efter insatsen. NKI är ett index bolaget mäter årligen över hela beståndet genom att skicka ut enkäter till hyresgäster. Vanligtvis går enkäten ut till cirka 50 % av hyresgästerna, i varierande delar av beståndet. De NKI-resultat som

användes var från mätningen år 2021 och för mätningen år 2022. I urvalet fanns enbart fastigheter som omfattades av insatsen och svarsfrekvensen var cirka 40 %. De responderande hyresgästerna från första respektive andra mätningen representerade samtliga 305 hyresgäster som omfattades av insatsen.

Eftersom frågorna för NKI inte är framtagna för att mäta varken den specifika trygghetsinsatsen eller andra insatser som kan beräknas med hjälp av verktyget, utan verkar som ett jämförbart värde över år och bolag, blir ett stort antagande vilka frågor som används för att mäta den upplevda tryggheten i detta specifika fall. Eftersom den trygghetsskapande insatsen riktar sig mot trapphus, valdes frågan om hur trygga hyresgäster känner sig i trapphuset. Detta eftersom insatsen rimligtvis borde påverka denna del eftersom den riktar in sig på att förändra tryggheten i trapphus. Sedan vägdes även det totala värdet för trygghet (specifikt parametern Trygghet inom serviceindex) in. Detta eftersom insatsen syftar till att öka den upplevda tryggheten även i området och då Excelverktyget bygger på ekonomiska nyttor av upplevt trygghet i områden snarare än i trapphus. De två frågorna viktades lika i verktyget och medelvärdet av uppmätta förflyttningen för respektive fråga utgjorde den totala förflyttningen, se tabellen nedan.

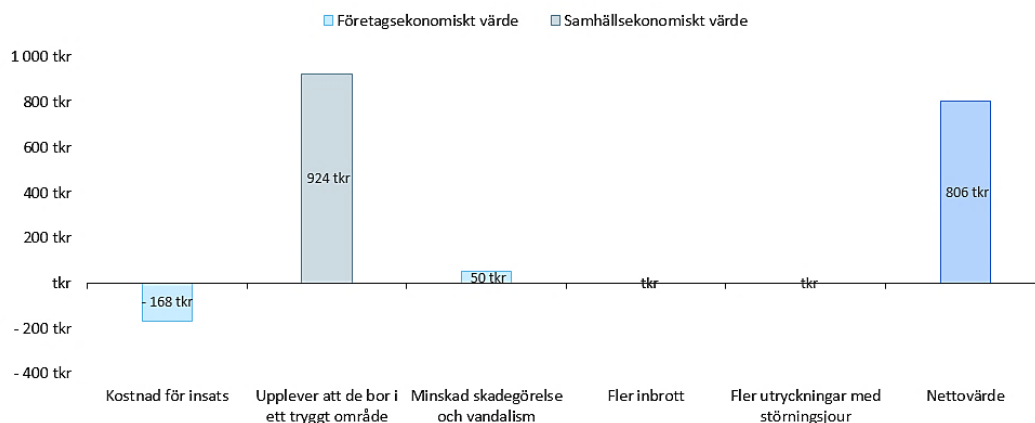
Bor i ett bra område				
Fråga	Poäng före	Poäng efter	Antal steg	Andel steg av max
Vad tycker ni om säkerheten mot inbrott i lägenheten?				
Vad tycker ni om den personliga tryggheten i trapphuset?	0,980	0,936	- 0,044	- 2,20%
Vad tycker ni om den personliga tryggheten i källare/vind?				
Hur fungerar det med den personliga tryggheten i området?	0,957	1,091	0,134	6,70%
Fyll i fråga här (B42)				
Fyll i fråga här (B51)				
Total	1,937	2,027	0,090	2,25%

Figur 12. Flik 5.3 i verktyget. Tabellen visar de frågor som användes för att räkna ut förflyttningen för den upplevda tryggheten i området samt vad förflyttningen är. Total anger medelvärdet för förflyttningen av frågorna.

Resultat

Nedan presenteras resultatet för den trygghetsskapande insatsen.

Totalt värde av trygghetsskapande

Figur 13. Flik 3 i verktyget visar det genererade resultatet av den trygghetsskapande insatsen.

Nettovärdet visar ett positivt utfall på cirka 806 000 kr. Det samhällsekonomiska värdet är det största på cirka 924 000 kr och det företagsekonomiska värdet är cirka 50 000 kr. Kostnaden för insatsen är cirka 168 000 kr.

Generella lärdomar och reflektioner

Den arbetslivsförberedande insatsen – Lovjobbare

Verktygets resultat utgår till en del från ett enkätunderlag som ungdomarna vid periodens start och vid periodens slut ombads svara på. Projektet var angelägna om att hinna pilottesta verktyget, med enkäten och ungdomarnas upplevelser inkluderad, i ett skarpt läge. Tidplanen var snäv, varför bolaget ur ett retroperspektiv upplever som om de forcerade fram ett genomförande och hade inte med den så viktiga introduktionen kring tydlighet gällande syftet med enkäten, så även metodiken kring hur en enkät fylls i och hur resultatet tas omhand.

I detta fall blev svarsfrekvensen enbart 19 %. För att kunna få ut ett resultat (vilket var önskvärt inom projektet, för att kunna se hur verktyget fungerar i praktiken) använde sig bolaget av de 19 % svar som kommit in och utgick från att dessa svar representerade hela gruppen. På grund av denna justering av svarsfrekvensen kan resultatet som verktyget genererar inte representera det verkliga resultatet för insatsen. Bolaget kan därför inte dra några slutsatser avseende det samhällsekonomiska värdet av insatsen, det vill säga att utvärdera och resonera kring förflyttningarna som gjorts utifrån enkätsvaren. Däremot är lärdomen tydlig rörande vikten av att se till att förarbetet görs på ett utförligt sätt för att få tillräckligt många och så relevanta svar som möjligt. Detta för att kunna göra en kvalitativ utvärdering och analys. Då enkäterna delas ut analogt och tid kan avsättas för att svara på enkäten, finns förutsättningar för högt deltagande och svarsfrekvens.

En lärdom bolaget tar med sig är att reflektera mer kring målsättningen av vad unga ska få ut av lovjobbet och vad bolaget får ut av att erbjuda ett lovjobb. Modellen i sig och dess upplägg bidrog till att analysera upplägget för lovjobbarna och vilka färdigheter de önskas ta med sig när de arbetat på ett bolag i tre veckor. I verktyget mäts exempelvis hur mycket ungdomarna närmat sig arbetsmarknaden och värdet av att ha ett lovjobb i ung ålder. Om ungdomarna inte är medvetna om dessa positiva fördelar som ett första jobb kan ge, kommer det då att innebära några eller lika stora resultat eller effekter i deras kommande arbetsliv? Ett förslag är att belysa detta vid ett introduktionstillfälle för att möjligen öka chansen till en ökad förflyttning. Alternativt kan bolag uppmuntra kommunen att göra detta.

”En lärdom bolaget tar med sig är att reflektera mer kring målsättningen av vad unga ska få ut av lovjobbet och vad bolaget får ut av att erbjuda ett lovjobb .”

Ett ytterligare värde som kan skapas för dessa ungdomar – samhällsekonomiskt – är att öka deras kunskap kring vad hyresrätten är och hur det fungerar att söka och bo i en hyresrätt. Exempelvis kan bolaget lära ut om hur man ställer sig i bostadskö och när, samt hur man söker ett förstahandskontrakt via kösystem. Dessutom kan bolaget lära ut/öka deras kunskaper om trivselregler, såsom när det ska vara tyst, när man ska skicka in en felanmälan eller hur man källsorterar och varför. Skulle ungdomarna dessutom vara barn till hyresgäster, så blir det säkert ett visst positivt bidrag mer direkt där ungdomarna kan lära syskonen eller föräldrarna om dessa saker.

Ett annat värde, som vi inte räknat med i det här exemplet, är vad handledarna får ut av att agera lovjobbshandledare en sommar, en erfarenhet som troligtvis bidrar till att individen närmar sig arbetsmarknaden mer än lovjobb.

Angående utgiftsposten för lön, är det något som inte belastar bolaget direkt. Som kommunägt bolag går det möjligen att resonera kring att det görs indirekt – eftersom det är en kostnad för Stockholms stad i stort. Ur ett större perspektiv är det därför mer rimligt att presentera diagrammet där lönen är inkluderad, Figur 9, eftersom det räknar in helheten. Det samhällsekonomiska värdet som verktyget genererat gynnar trots allt samhället i stort, snarare än bolaget i sig. Däremot kan det vara intressant att studera hur insatsen påverkar bolaget isolerat utifrån ett företagsekonomiskt perspektiv.

Den trygghetsskapande insatsen

För den trygghetsskapande insatsen var det en utmaning att få tillgång till redan tillgänglig data som var representativ och som täckte alla aspekter av insatsen, utan att behöva göra en ny datainsamling. Resultatet visade ett positivt nettovärde, där en mycket stor del av den ekonomiska nyttan utgjordes av den samhällsekonomiska.

När resultatet stämades av och förankrades med projektgruppen för insatsen blev det tydligt att flera viktiga aspekter inte kom med i verktyget eller dess beräkningar, vilket också syns vid indata. Framför allt uppger förvaltaren att andelen felanmälningar minskat drastiskt sedan insatsen kom på plats, en kostnad för bolaget som verktyget inte räknar in och som skulle vara intressant att förstå den ekonomiska konsekvensen av. Dessutom har det inte längre funnits något behov av andra insatser, såsom att anlita vaktbolag eller liknande, vilket även det skulle kostat bolaget pengar. För de medarbetare som bolaget talat med har insatsen också bidragit till en ökad trygghet och bättre arbetsmiljö när de besöker platsen.

De samhällsekonomiska vinster som inte togs med i verktyget var bland annat att stora beslag av narkotika hittats av polisen med hjälp av insatsen. Flera personer som begått brott har blivit dömda. När medarbetare är ute på platsen är det många som berättar om den ökade tryggheten och vissa har även uttryckt att de upplever att tystnadskulturen har släppt lite i området.

Hur kommer bolaget använda modellen framöver?

Det bolaget tar med sig från modellen är framförallt att mer strukturerat sätta upp mätbara effektmål och därefter försöka sätta en peng på det. Modellen ger inte svar på alla aspekter och insatser, men den ger en grund för hur tankeprocessen ska gå, vilka resultat som förväntas, hur dessa kan värderas och vad det är som ska mätas.

Det finns en stor potential i att producera data kring kostnader för olika typer av förvaltningsinsatser, det vill säga få bättre uppfattning om vad en felanmälan eller klottersanering kostar bolaget i snitt. Detta för att sedan kunna få en mer exakt siffra på de företagsekonomiska konsekvenserna av minskade förvaltningsåtgärder.

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER

Att ta fram en effektkedja och formulera vilka värden den ger hjälpte bolaget att utforma deras insatser mer precist.

Datainsamling bör planeras i god tid före själva insamlingen. Vikten av att göra enkäten korrekt blev tydlig.

Frågorna som ställs bör stämma överens med effektmålet.

Om kommunen gör enkäter kanske dessa kan användas av bostadsbolaget också.

Att fånga in alla aspekter av en insats är en stor utmaning.

Det är viktigt med en ökad förståelse för vilken data som behövs för att kunna göra analyser för det som ska utvärderas. Det vill säga att tänka "nedifrån och upp" där man börjar med att tänka resultat och hur det ska presenteras, och därefter vilka frågor man behöver ställa.

CASE 2 – Modellen ger en pusselbit i att få fram värdet av en social insats

Familjebostäder i Göteborg testade verktyget för två case i ett utvecklingsområde. Båda insatserna har genomförts oberoende av projektet Räkna med hållbarhet.

Bild 4. Ett av Familjebostäder i Göteborgs bostadsområden. Bild: Familjebostäder i Göteborg.

Generell utveckling av trygghet i ett område över tid

Trygghetsfrämjande insatser är något som bolaget arbetar brett med. I stället för att analysera en specifik insats, valde bolaget att titta på den totala utvecklingen av trygghet i ett område mellan åren 2020 och 2021. Området valdes eftersom det är ett område där bolaget satsat extra på insatser med syfte att öka tryggheten i området. Bland annat genom trygghetsvårdar som går runt i bolagets profilkläder kvällstid, varje dag i veckan, 365 dagar om året. Dessutom har bolaget arbetat hårt med att trygghetssäkra fastigheter, där de besiktigar fastigheter utifrån en viss lista så att det stämmer överens med svensk standard, exempelvis SSF (Stöldskyddsföreningen). Utöver det har bolaget även genomfört specifika insatser kopplat till sophantering, det vill säga att det ska vara rent och snyggt samt att klotter ska hanteras inom 24 timmar.

Antaganden och insamling av data

För utvecklingen av trygghet i området utgick bolaget från Excelverktygets antaganden om kostnader för olika incidenter, se figur nedan.

Incidenter	Klottersanering	3 000 kr	Uppskattad kostnad per uttryckning. Baserat på Rudin (2013) som uppskattar att det kostar cirka 1000 kr att ta bort en kvm klotter.
	Glaskrossning	5 000 kr	Uppskattad kostnad per uttryckning (uppskattning baserat på uppgifter från Familjebostäder, 2021)
	Skadegörelse	4 000 kr	Uppskattad kostnad per uttryckning (uppskattning baserat på uppgifter från Familjebostäder, 2021)
	Inbrott	5 000 kr	Uppskattad kostnad per uttryckning (uppskattning baserat på uppgifter från Familjebostäder, 2021)
	Utryckningar med störningsjour	1 350 kr	kostnad för uttryckning (kr inklusive moms från Familjebostäder, 2021)

Figur 14. Flik 1 i verktyget. Antagna kostnader för incidenter kopplat till trygghet.

Då bolaget skulle föra in data över antal incidenter för beräkning av de företagsekonomiska nyttorna/kostnaderna uppstod en utmaning i att det inte fanns ett dokumenterat antal incidenter, utan enbart bokförda kostnader (med undantag för utryckningar störningsjour, som det fanns data för exakt antal). Utifrån de bokförda kostnaderna gjorde bolaget därför en ungefärlig uppskattning av antal incidenter, varför data i bild nedan har en viss felmarginal. Bolaget satte den totala kostnaden för insatsen till 0 kr i verktyget, och studerade istället skillnader i kostnaden för antalet incidenter.

Underlag företagsekonomiska nyttor			
Incident	Ska mätas?	Antal incidenter vid föregående mätning	Antal incidenter vid senaste mätning
Klottersanering	Ja	4	220
Glaskrossning	Ja	19,5	25
Skadegörelse	Ja	9,5	2
Inbrott	Ja	3	10
Utryckningar med störningsjour	Ja	328	436

Figur 15. Flik 5.1 i verktyget. Visar en uppskattning av antal incidenter år 2020 respektive 2021 i hela bostadsområdet.

För beräkning av de samhällsekonomiska nyttorna använde bolaget befintlig data från hyresgästundersökningen för år 2020 och 2021, som skickats till hälften av hyresgästerna i området. Här testade bolaget att både utgå från de förprogrammerade frågorna i verktygets enkät (4 frågor) och bolagets totala Trygghetsindex (8 frågor). De fyra förprogrammerade frågorna i verktyget är samma som bolaget ställer i hyresgästundersökningen, för trygghetsindex har bolaget med ytterligare fyra frågor. Se figur nedan för Trygghetsindex inskrivet i verktyget.

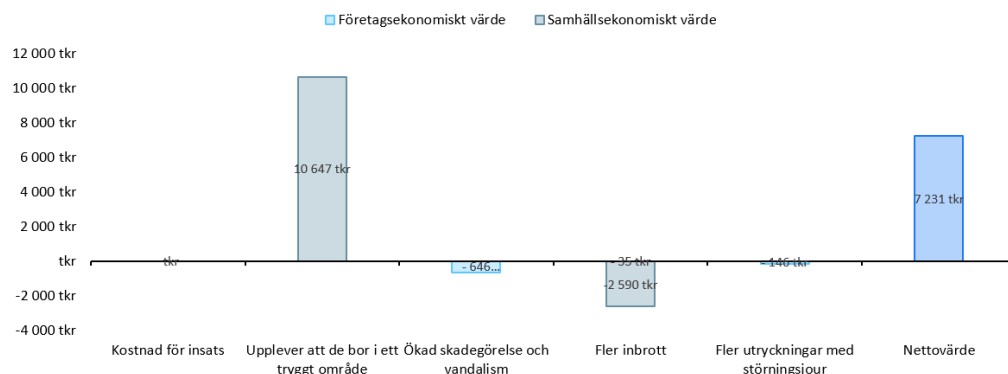
Antal boende som påverkas av insatsen och som är representativa för er enkät		2848
Trygghetsindex (8 frågor)		
Svarsalternativ	Föregående mätning (2020)	Senaste mätning (2021)
Mycket bra	24,1	25,7
Bra	49,7	51,7
Varken eller	0,0	0,0
Inte så bra	16,2	14,8
Dåligt	10,0	7,8
Har inte tagit ställning	0,0	0,0
Inte aktuellt	0,0	0,0
Mätdata summerar till 100%?	Ja	Ja

Figur 16. Flik 5.3 i verktyget. Trygghetsindex, bestående av 8 frågor, åren 2020 och 2021.

Resultat

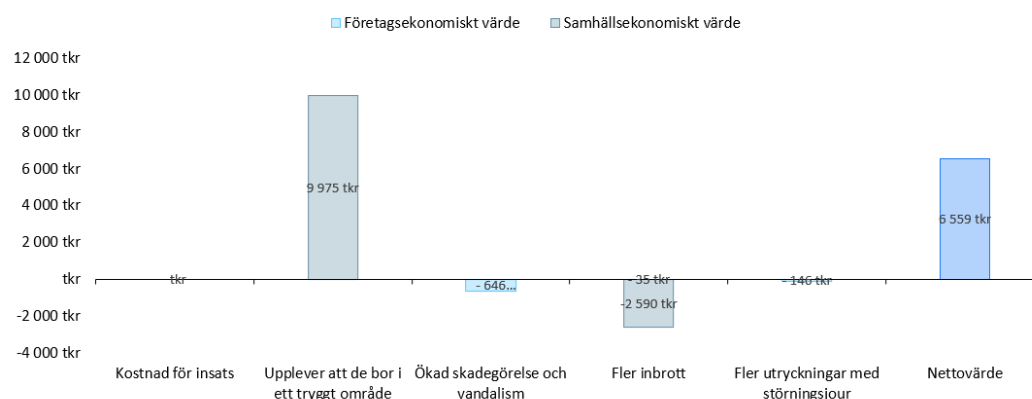
För utvecklingen av trygghet i området fick bolaget fram två resultat genererat av verktyget, (Figur 17 och Figur 18). Föga förvånande ser resultatet olika ut beroende på vilka enkätfrågor som använts - de fyra förprogrammerade eller trygghetsindexet.

Totalt värde av trygghetsskapande

Figur 17. Resultat genererat av verktyget, utifrån fyra förprogrammerade frågor.

Totalt värde av trygghetsskapande

Figur 18. Resultat tagit från verktyget, utifrån Trygghetsindex.

Sommarjobbare 2022

År 2022 anställdes 260 sommarjobbare med 14 handledare och en intern projektledare. Sommarjobbarna var uppdelade i tre perioder och arbetade tre veckor vardera i olika arbetslag – fokus på förvaltning, entreprenörskap, demokrati och meningsfull fritid för barn och äldre.

Antaganden och insamling av data

När det kom till sommarjobbare såg bolaget ett stort värde i att med hjälp av metoden för datainsamling för de samhällsekonomiska nyttorna utveckla en egen organisation i att kvalitativt följa upp insatsen – en insats bolaget bedrivit under många års tid.

Då detta var första gången bolaget genomförde en enkätundersökning före och efter denna typ av insats, samt att enkäten togs fram med väldigt kort varsel innan starten för sommarjobben, gick det inte som bolaget önskat. Några interna missar i kommunikationen gjorde att de inte fick fram ett dataunderlag som de kunde tillämpa i verktyget. Av den anledningen har de inte heller kunnat generera ett resultat i Excel-verktyget.

Resultat

Den bristfälliga datainsamlingen medförde att bolaget inte kunnat generera ett resultat från verktyget. Trots detta har modellutvecklingen och att pröva modellen gett dem en bättre grund att stå på inför kommande tillämpning.

Ett resultat, som bolaget inte hade förväntat sig när de gick med i projektet var att det, tydligare än innan, redogjort för vilka kortsiktiga och långsiktiga effekter de önskar uppnå med insatsen. Detta genom tillämpning av metoden förändringsteori, som användes i modellutvecklingen. Att använda denna effektlogik var värdeskapande i sig och är något som bolaget tar med sig till kommande insatser. Förändringsteorin tydliggjorde bolagets önskade effekter av insatser och gjorde att bolaget enklare se över planerade aktiviteter och arbetsuppgifter som kan antas krävas för att nå de önskade effekterna. Detta såg de som ett resultat i sig från tillämpningen.

Bild 5: Sommarjobbare. Foto: Familjebostäder i Göteborg.

Generella lärdomar och reflektioner

Att vara med i utvecklingen av modellen och sedan testa att tillämpa den har varit lärorikt för bolaget. Att värdera effekter av sociala insatser, för att i sin tur säkerställa att bolaget satsar på rätt insatser eller utformar dem ändamålsenligt, är en knäckfråga att lösa. Här har bolaget ambitioner om att testa sig fram och medverkan i denna modellutveckling ses som ett steg i den riktningen.

Med hjälp av modellen ser bolaget att de kan fånga en del av en lägesbild. Det finns ett stort värde i att monetärt kunna spegla en insats företagsekonomiska och samhällsekonomiska nyttor. Bolagets initiala uppfattning om komplexiteten i att mäta social nytta har dock stärkts, med insikten om behovet att komplettera med andra former av kvalitativ uppföljning. Dels för att kunna analysera betydelsen av modellens resultat och dels, inte minst, följa upp på andra sätt för att kunna se vad det är i en insats som bidrar till en individs eller ett områdes utveckling - något modellen som den ser ut nu inte ger svar på.

En generell lärdom bolaget tar med sig till fortsatt användning av modellen och Excelverktyget är att de kräver en tid att sätta sig in i. Inte minst förförståelse kring de antaganden som ligger till grund, och hur dessa i slutändan påverkar resultatet. Utmaningen med en sådan här modell är att försöka fånga verkligheten på ett förenklat sätt och samtidigt bevara den komplexitet som ligger i att värdera effekter av sociala insatser.

En viktig insikt bolaget tar med sig är att de internt behöver fundera på i vilken omfattning de önskar arbeta med datainsamling för att i nästa steg kunna använda modellen. Här behöver de fundera på prioriteringar av resurser och vilken förmåga de har, eller behöver stärka. Vad gäller det case som berörde trygghet var det relativt enkelt för bolaget att få fram ett resultat, eftersom de redan har en enkätmetod som aggregerat fångar upp upplevelsen av trygghet från år till år. Dock anser bolaget att de skulle behöva dokumentera antal incidenter bättre, inte bara dess kostnader, för att matcha modellens metod. Här ser bolaget modellen som ett bra verktyg för att i monetära termer kunna fånga utvecklingen över tid och inte enbart koppla resultatet till enstaka trygghetsinsatser. Däremot reflekterar bolaget över att de företagsekonomiska nyttorna med fördel skulle kunna kompletteras med mer än incidenter (exempelvis områdets attraktivitet).

För caset rörande den trygghetsskapande insatsen var det intressant att nettovärdet hamnar på plussidan, trots ökade kostnader för hantering av otrygghetsskapande incidenter år 2021 jämfört med år 2020, Figur 17. De företagsekonomiska kostnaderna vägs upp av den samhällsekonomiska nyttan, där den upplevda tryggheten förbättrats. Här är det tydligt att bolaget behöver komplettera modellen med en djupare analys kring vad detta beror på. Exempelvis, har incidenterna ökat eller har vi blivit bättre på att åtgärda?

För caset sommarjobbare upplevde bolaget att datainsamlingen var svårare – här behövs en bättre systematik för planering och genomförande av enkäter, men även resurser för den tid det skulle ta att mata in svaren i verktyget (då detta i sin nuvarande form sker manuellt per deltagare och svar). Att vid en sådan insats i högre utsträckning använda sig av enkäter tar bolaget dock med sig fortsättningsvis.

En sista generell lärdom bolaget tar med sig från projektet var den utvecklade förmågan som skapats inom effektlogik. Metoden förändringsteori upplevdes värdeskapande i sig och är något bolaget tar med sig till kommande insatser. Bolaget menar att om de i högre utsträckning kan identifiera vilka kortsiktiga och långsiktiga effekter de vill nå med en insats – och inte främst utgå från kvantitativa aktivitetsmål – så ser dem att de även kan bli bättre på att planera aktiviteter och resurser samt följa upp önskade effekter.

”Framtagandet av modellen är ett steg i att täppa igen den lucka som finns vad gäller att kunna räkna på värdet av sociala insatser – något många vill men inte vet hur.”

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER

Modellen ger en pusselbit i att få fram värdet av en social insats – den monetära pusselbiten. För att fånga en insats effekter är det givetvis även av stor vikt att göra andra typer av kvalitativa värderingar, exempelvis hur utformningen av en insats påverkar utfallet.

Framtagande av modellen är ett steg i att täppa igen den lucka som finns vad gäller att kunna räkna på värdet av sociala insatser – något många vill kunna men inte vet hur.

Fortsatt arbete: Ett förslag till ett fortsatt arbete är att vid tillämpning av fler case bygga upp en "bank" av ungefärliga kostnader och nyttor för en insats. Detta för att kunna få dessa slutsatser att utgå ifrån, utan att själv göra datainsamlingen

Då verktyget utgår från enkäter som datainsamlingsmetod är det av stor vikt att ha interna förmågor och resurser att hantera denna typ av datainsamling

Verktyget bygger på en rad antaganden. Ett första steg vid tillämpning är att fundera på om man godtar dessa antaganden (där modellen förvisso lämnar utrymme att ändra antagandena)

Verktyget ger svar på ett monetärt värde av den insats som bedöms. Det är dock viktigt att vara medveten om att det alltid är svårt att isolera en insats från annat som sker i ett område, det vill säga kausaliteten.

Verktyget kan främst användas som ett utvärderingsverktyg kopplat till monetära värdets relation till kostnader. Modellen ger inte svar på hur en insats skulle behöva utvecklas.

CASE 3 – En lovvärd metodik som ger fingervisning om nyttan

Helsingborgshem testade två olika insatser, dels för lovjobbade (sommarijobbade) ungdomar, dels för en satsning på trygghetsvårdar i områden där otryggheten är stor.

Lovjobbare

Bolaget tar årligen in ett 30-tal ungdomar som sommarjobbare. En del av dem förmedlas genom kommunen medan andra rekryteras direkt av bolaget. Lovjobbarna är gymnasieungdomar som går tillbaka till skolan efter sommaren. En del återkommer som lovjobbare kommande år. De som varit återkommande och gått ut gymnasiet kan söka jobb som sommarvikarie hos bolaget. Lovjobbarna ersätter därmed inte ordinarie områdespersonal, utan går vid sidan om och gör extra insatser vad gäller att rensa ogräs, plocka skräp och städa i området. Lovjobbarna arbetar 75 % under tre veckor. Utöver ordinarie områdespersonal stöttas de av två handledare med vana av att arbeta med arbetsmarknadsinsatser.

Trygghetsvårdar

Bolaget har sedan tidigare en anropsstyrd trygghetsjour, men såg ett behov av att stärka närvaron av egen personal i några områden även efter kontorstid. Med anledning av detta, anställdes trygghetsvårdar som främst arbetar relationsskapande i stadsdelar där det finns behov av att stärka tryggheten. De riktar mycket av sitt arbete mot unga och ersätter inte jourverksamhet eller eventuella insatser från polisen, utan arbetar proaktivt genom att bygga förtroende. I den stadsdel som utvärderats inom ramen för aktuellt projekt arbetar två trygghetsvårdar som delar sin tid mellan denna stadsdel och ett närliggande område.

Antaganden och insamling av data

Datainsamlingen kopplad till sommarjobbare utgörs av två delar, 1) bolagets kostnader och 2) en enkätundersökning för värdering av nyttan för individen/sommarjobbaren. Kostnaderna omfattar lön (enligt kommunens nivåer för sommararbetande skolungdomar), kostnader för kläder och utrustning samt för handledare. Enkätundersökningen gjordes även den i två delar, en innan de påbörjat sin sommarlovperiod och en efter att den avslutats. Målet med denna var att identifiera om ungdomarna förändrat sitt synsätt på arbete och sina egna möjligheter i framtiden.

I övrigt har Excelverktygets indata och antagande använts, men justerats utifrån de möjligheter som ges. Bland annat har ”sysselsättningseffekt som kan härledas till insatsen” justerats, det vill säga hur mycket sommarjobbet har påverkat möjligheten till en framtida anställning. Detta är en utmaning att uppskatta, då framtida anställningsbarhet till stor del kan kopplas till personliga egenskaper snarare än arbetslivserfarenhet för den som får sitt första jobb. Bolaget har uppskattat att 20 % skulle kunna härledas till insatsen, som ger något att lägga till personens CV. Uppskattningen av denna parameter antas påverka i hög grad det samhällsekonomiska utfallet. En arbetsmarknadsinsats för den som faktiskt står till arbetsmarknadens förfogande, skulle sannolikt ge större samhällsnytta. Att ha sommarjobbat är ett första steg mot framtida arbete. I bilden nedan visas de antaganden som gjordes för den arbetslivsförberedande insatsen.

Arbetsmarknadsdata	PARAMETER	VÄRDE	BESKRIVNING
	Tidsperiod (månader) som nyttor beräknas på	12	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Välj tidsperiod på vilken nyttor ska beräknas (i månader). Om en individ får ett arbete som resultat av insatsen, under hur lång tid i framtiden kan värdet som skapas härledas till insatsen? Standard för en arbetsmarknadsinsats är att utgå från 12 månader.
	Ålder på målgruppen	18	Uppskatta ett genomsnitt på åldern av de som deltar i insatsen, om yngre än 18 år, välj 18
	Produktionsfaktor (andel av lön)	100%	Modellen mäter samhällsekoniskt värde av att en individ kommer ut i arbete. En vanlig metod är att mäta detta värde genom produktionstillskottet som individen skapar som anställd. Då utgår man vanligen från individens lön och antar att lönekostnaden ungefär motsvarar värdet som individen skapar som anställd. Som utgångspunkt i modellen används 100 procent av lönen, vilket innebär att hela lönen motsvarar produktionstillskottet. Det är möjligt för användaren av modellen att göra ett annat antagande.
	Timlön (Brutto)	86 kr	Välj relevant timlön i kronor. Exempelvis timlönen för lovjobbare.
	Antal deltagare per heltidstjänst uppdragsledare	18	Om det krävs en ansvarig för att leda arbetet i arbetsmarknadsinsatsen, ange antalet ungdomar per ledare. Krävs det en halvtidstjänst, skriv dubbelt så många deltagare som har haft lovjobb. Om ingen uppdragsledare, fyll i "0".
	Sysselsättningseffekt som kan härledas till insatsen	20%	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Det är svårt att fastställa ett kausalt samband mellan deltagande i exempelvis en arbetsmarknadsinsats och att sedermera bli anställd. Frågan är hur stor del insatsen har i att personen anställs. Utgångspunkten i modellen är att 100% av kan härledas till insatsen, och därmed att 100% av det samhällsekonomiska värdet som skapas av anställningen hänförs till insatsen. Det är inte alltid ett realistiskt antagande, och i sådana fall för användaren av modellen göra ett annat (lägre) antagande. Med värdet 100% svarar modellen på hur stort värde insatsen skapat under förutsättning att all positiv effekt går att härleda till insatsen.
	Justering anställningsbarhet	67%	Viktigt antagande som får stor effekt på resultatet för samhällsekonomiska värdet av "Närmat sig arbetsmarknaden". Om individen gjort maximal stegförflyttning mot arbetsmarknaden men inte fått ett jobb - hur stor del av värdet av att nå arbetsmarknaden ska tillskrivas stegförflyttningen? 100% innebär att maximal stegförflyttning skapar samma värde som att nå arbetsmarknaden. Defaultvärdet är 67% för att anställningsbarheten går att härleda till stor del till stegförflyttningen, men inte enbart.
	Svarsfrekvens i enkät för arbetslivsinsats	49%	Viktigt antagande som får stor effekt på samhällsekonomiska resultatet av arbetslivsinsatser. Om antalet lovjobbsarbetare är fler än vad som har svarat på enkäten, men svaren kan vara representativa för hela gruppen går det att skala upp resultatet. Det betyder att resultaten från enkäten multipliceras med (1/svarsfrekvens) för att få ett värde för hela gruppen lovjobbsarbetare. Utgångsvärdet i modellen är 100%, det vill säga att alla har svarat på enkäten. Det kan användaren av modellen ändra.

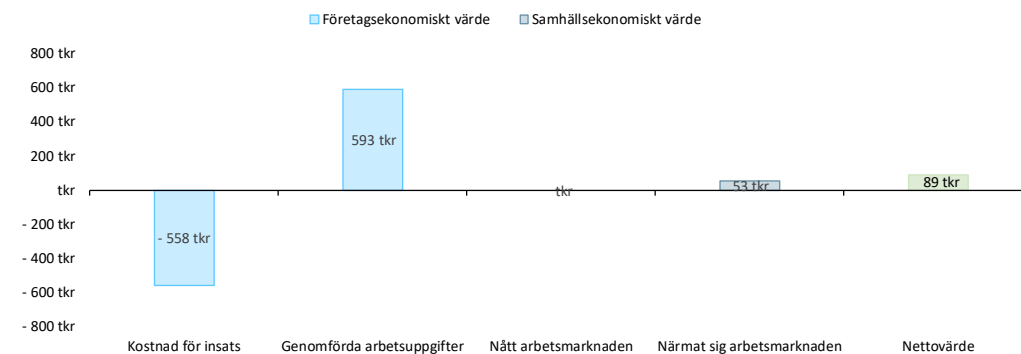
Figur 19. Flik 1 i verktyget, där ingångsvärden för den arbetslivsförberedande insatsen skrivs in.

Datainsamlingen avseende trygghetsvärdena utgörs av tre huvudsakliga delar. Lönekostnader för trygghetsvärdena kopplat till andel av tid som de lägger i den utvalda stadsdelen, kostnader för skadegörelse, klottersanering och uttryckningar i stadsdelen samt utfallet av bolagets kundundersökning där frågan om "trygghet i bostadsområdet" utgör underlag för bedömning av nyttan. Vidare har Excelverktygets indata och antagande använts, men justerats utifrån de möjligheter som ges. Då bolaget inte för statistik över antal incidenter enligt Excelverktygets utformning har istället faktiska kostnader mellan mätningarna och insatsen trygghetsvärden lagts in.

Resultat

Utifrån grunddata och antaganden i Excelverktyget samt det indata som bolaget tillfört presenteras väldigt precisa resultat. För lovjobbarna uppgår den beräknade företagsekonomiska nyttan till något mer än kostnaden för insatsen, vilket främst beror på att sommarjobbarnas lönekostnad är betydligt lägre än för ordinarie personal. Dessutom ger insatsen, enligt beräkningarna baserat på enkätsvaren, ett visst samhällsekoniskt värde vilket ger ett positivt nettovärde, se bild nedan.

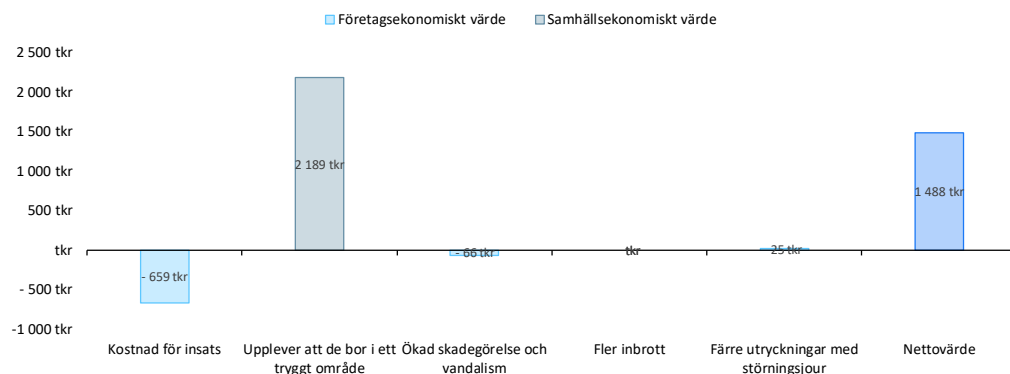
Totalt värde av arbetsförberedande insats

Figur 20. Flik 3 i verktyget. Resultatet genererat för den arbetslivsförberedande insatsen.

När det gäller trygghetsvårdarna så ges i detta exempel ett lägre företagsekonomiskt värde, än kostnaden för insatsen. Utfallet av det företagsekonomiska värdet är negativt, det vill säga kostnaden för bland annat skadegörelse som mäts mellan perioden före insatsen och efter insatsen har ökat.

Totalt värde av trygghetsskapande

Figur 21. Flik 3 i verktyget. Resultat genererat för den trygghetsskapande insatsen.

Generella lärdomar och reflektioner

Både när det gäller lovjobbare och trygghetsvårdare är det relativt enkelt att summera insatsen; x antal personer har arbetat x antal timmar, med x kr i lön, handlingen har inneburit x resurser, och så vidare. Med förkunskap om Excelverktyget kan dessutom personella resurser och kostnader/investeringar på ett tidigt stadium (i projektplanen) beskrivas utifrån de poster som efterfrågas, vilket skulle underlätta användandet.

Förestagsnyttan beräknas också relativt enkelt för lovjobbarna, i form av deras arbetsinsats/hur många timmar de har arbetat. Verktöget tar dessutom hänsyn till en del variabler så som att en sommarjobbare inte levererar lika stor arbetsinsats som ordinarie personal. En parameter som däremot inte fångas är företagsnyttan i bredare mening, exempelvis att gruppen blir en bas för rekrytering. Bolaget vet dock inte hur kostnaden skulle utvecklats om inte insatsen genomförts. Hade kostnadsutvecklingen varit ännu större utan insatsen så har den genererat företagsekonomisk nytta som inte verktyget kan påvisa. Excelverktygets beräkningar utifrån enkätsvaren och dess förflyttning uppvisar

däremot ett relativt stort samhällsekonomiskt värde, som i sin tur skapat ett positivt nuvärde.

När det gäller samhällsnyttan blir det svårare att se sambanden. Bolaget är något fundersamma kring om enkäten verkligen kan fånga nyttan av lovjobbserfarenheten och om tre veckors sommarjobb kan tillmätas så stor betydelse för individens utveckling. Samtidigt råder ingen tvekan om att sommarjobb ger erfarenheter som gagnar individen och därmed även ger samhällsnytta. Med detta i åtanke kan bolagen arbeta ännu mer för att ge skolungdomarna värdefulla erfarenheter att ta med sig, exempelvis genom fler coachande samtal, inspirationsföreläsningar med mera.

När det kommer till trygghetsvärdarna var det svårare att utvärdera som en isolerad insats. Trygghetsarbete omfattar ofta många olika delar och det är svårt att veta om de positiva effekterna i ett område beror på att det finns trygghetsvärdar eller om det är de nya låsen, att en viss hyresgäst har flyttat, polisens ökade eller minskade närvaro och så vidare. Sannolikt är det en mix. Detta gör att både företagsnytta (minskat klotter, skadegörelse, och uttryckningar) och samhällsnytta (ökad trygghet) är svårt att härleda till den enskilda insatsen. Bolaget konstaterade att det vore bra om man i verktyget skulle kunna uppskatta kausaliteten mellan insatsen och den ökade tryggheten, på samma sätt som man kan när det gäller lovjobbare och framtida anställningsbarhet. Ett sådant värde lades därför till i den sista versionen av Excelverktyget.

Att omvandla nyttan av den ökade tryggheten till kronor och ören utifrån specifika värden ("värde av ökat välmående av att bo i ett tryggt område") upplever bolaget vara en utmaning. I exemplet för en given stadsdel visade det sig att kostnadsutvecklingen innan och efter insatsen blivit större. Det blir tydligt att det finns svårigheter i att både isolerat mäta utfall av en insats och att hitta rätt jämförelsedata. Det är däremot svårt att tro att insatsen i sig lett till högre kostnader.

Anledningen till att bolaget valde dessa två case är att de upplevde dem som lättast att arbeta med, andra insatser kan därmed bli ännu svårare att värdera utifrån företagsekonomisk och samhällsekonomisk nytta.

Även om metoden är utmanande och Excelverktyget är relativt svårt att använda samt att det finns frågetecken kring en del indata och antagande, är detta ett intressant projekt. Det är en lovvärd metodik och modellen kan användas för att ge fingervisningar om nyttan. Resultaten kan också användas för att värdera olika sociala insatser mot varandra och därmed vara till hjälp vid prioritering samt, som tidigare nämnts, för att skruva på nyttan i varje insats.

"Det är dock en lovvärd metodik och modellen kan användas för att ge fingervisningar om nyttan."

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER

Det är en lovvärd metodik.

Kunskap om metodiken och Excelverktyget kan bidra till att stärka nyttan av olika projekt. Om man i högre grad vet vad som påverkar utfallet så kan man justera projekt och arbetsmetoder för att få ett bättre utfall.

Kunskap om modellen ger möjlighet att i ett tidigt stadie av projektplaneringen ta hänsyn till vilken indata som behövs för att utvärdera en insats. Det underlättar användandet.

Excelverktyget är relativt svårt att använda.

Det kan vara svårt att isolera en åtgärd och utvärdera den, efter som det ofta finns många samverkande faktorer.

De precisa monetära värdena är svåra att använda annat än som en fingervisning.

CASE 4 – Lärorikt att börja mäta sociala insatser

Uppsalahem testade modellen för en insats som har inneburit att skapa en lokal mötesplats för barn, där de utan trösklar som anmälning kan komma på drop-in på en mängd olika aktiviteter som vattenlek, fotbollsträning, sällskapsspel och pyssel.

Insats för lokal mötesplats

Insatsen innehåller delar som är både trygghetsskapande och relaterar även till arbetsmarknadsinsatser då det anställs ett ganska stort antal ungdomar och unga vuxna som mötesvärdar respektive samordnare för mötesplatsen. Inom ramarna för testningen av Räkna med hållbarhets modell har fokus varit på att följa utvecklingen av tryggheten i närområdet.

Mötesplatsen som har utvärderats är en samlingsplats för barn och unga. Aktiviteterna hålls framför allt utomhus sommartid, då öppettiderna är onsdagar till söndagar. Under loven genomförs aktiviteter inomhus och under resten av terminerna är en lokal öppen för inomhusaktiviteter under söndagarna. Mötesplatsen har funnits sedan år 2018 och de två första åren genomfördes mötesplatsen som en del i en social investering och bekostades då av medel från kommunen. Under år 2021 samfinansierades mötesplatsen av bostadsföretaget och Hyresgästföreningen.

Genom att skapa goda mötesplatser för boende i området är målsättningen att öka gemenskapen mellan grannar och ge unga möjlighet till positiv fritidssysselsättning i närområdet.

Bild 6. En av de mötesvärdar som finns på mötesplatsen. Foto: Uppsalahem

Antaganden och insamling av data

Mötesplatsens utomhusaktiviteter genomförs huvudsakligen i en park som ligger mellan två av bolagets bostadsområden. Med hjälp av verktyget har insatsen utvärderats med hjälp av data från företagets kundundersökning med ett snitt av resultat från dessa två angränsande bostadsområden. Under perioden som varit sedan mötesplatsen startades har företaget bytt verktyg för kundundersökning. Det innebär att det saknas jämförbara data för hela perioden 2017-2022. Istället har två delanalyser gjorts; dels för ett års genomförande då 2021 fått agera referensår och dels för den period då mötesplatsen helt eller delvis bekostats av Uppsalahem. Då har 2019 varit referensår.

För den senare analysen har kostnaderna för åren 2020, 2021 och 2022 slagits samman. Utöver uppgifter från kundundersökningar har också underlag från utförd klottersanering och beställda väktarronderingar lagts in i verktyget, här har en uppskattning om frekvens gjorts utifrån bokförda kostnader. Det har inte funnits uppgifter om övriga poster som finns som möjliga indata i verktyget gällande områdesspecifika uppgifter.

Resultat

Insatser som är till för att öka tryggheten behöver ofta pågå under en längre tid för att de ska kunna leda till förändring. Det kan dock innebära att det i den här typen av modeller kan bli svårt att avgöra vilken period som ska utvärderas i efterhand. I det här fallet, där den geografiska platsen även är lokaliserad mellan två bostadsområden, fanns det ett stort antal varianter av uppföljningen utifrån vilket/vilka områden som väljs ut och vilka tidsperioder som anges. För att undersöka skillnaden har två beräkningar gjorts på olika tidsperioder och dessa visar också på avsevärd skillnad i resultatet. Eftersom det inte fanns jämförbar data över flera år för insatsen har det inte varit möjligt att ta fram ett resultat genererat av Excelverktyget.

Generella lärdomar och reflektioner

Det är intressant med insatser som pågått under en längre period. Detta då förändringar avseende social hållbarhet och exempelvis ökad trygghet ofta tar tid att åstadkomma vilket gör att det är extra intressant att kunna följa utveckling av dessa aktiviteter över tid. Tyvärr finns det utmaningar i att kunna sammanställa jämförbara data för utvärdering.

Att i efterhand ta fram underlag kring specifika förvaltningskostnader kan vara svårt då det underlag som generellt sett finns är utfall i form av kostnader och nya avtal kan ha handlats upp eller annan förändring av priser skett vilket gör det svårt att jämföra krona per krona. När det gäller en specifik aktivitet som varit med i arbetet med Räkna med hållbarhet och som genomförts i samma form under fem års tid så har det tyvärr även visat sig att en förnyad upphandling av kundundersökning under denna period medför att de frågor som ställts angående trygghet inte är riktigt jämförbara. Då en ökad trygghet genererar ett stort positivt värde utifrån erhållen samhällsnytta i kalkylen så blev bedömningen att dessa data inte skulle användas i utvärderingen.

Det är också viktigt att ha med sig att upplevelsen av tryggheten i ett bostadsområde påverkas av en rad olika faktorer. Etableringen av mötesplatsen har varit den enskilt största insats som genomförts i närområdet under den här perioden, men är självklart långt ifrån den enda förbättring som genomförts.

”... jämförbar data över tid är viktigt och spelar roll för att kunna mäta mer långsiktiga effekter av en insats. ”

En lärdom av medverkan i projektet är att det är intressant att sätta ett värde på ökad trygghet eftersom det ger en mer nyanserad bild av det arbete som görs. Det har även varit lärorikt att använda resultat från kundundersökningarna på ett annat sätt än vad som vanligtvis görs. Det som blev tydligt i caset är att jämförbar data över tid är viktigt och spelar roll för att kunna mäta mer långsiktiga effekter av en insats. Bolaget tar med sig att undersöka hur det är möjligt att ställa krav på att leverantörer kan leverera jämförbar data, oberoende vem som vinner en upphandling.

En annan reflektion bolaget tar med sig är att räkna på effekterna av lovjobbarna. Eftersom bolaget, med anledning av kort framförhållning, inte hade möjlighet att skicka enkäter till de ungdomar som har lovjobbat har de inte gjort ett case för denna insats inom ramen för projektet. Däremot har deltagande i projektet dock stärkt bolaget i att det vore intressant att följa upp lovjobbarnas erfarenheter med hjälp av enkätundersökning. Det bolaget ser över att förändra är en ökad uppföljning av lovjobbarna och möjligheten att följa upp deras erfarenheter och utveckling med en annan typ av enkätundersökning än vad som gör i dagsläget. Det skulle också vara intressant att använda modellen för ett projekt eller en insats som är i idéskedet för att kunna titta på effektkedja, säkerställa att det finns en tillförlitlig basmätning och innan insatsen genomförs ha tagit ställning till vilka parametrar som ska användas för att följa upp effekten.

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER

Det har varit intressant och lärorikt att fundera på den här typen av utvärdering av insatser tillsammans med andra bostadsbolag eftersom det ger en nyanserad bild av vad de insatser som genomförs ger för effekter i ekonomiska termer. Det har även varit lärorikt att tillsammans, i en iterativ process, utveckla en modell.

Transparens kring vad som är vald indata i verktyget krävs eftersom det ofta finns en mängd olika varianter att välja på och att det därmed kan gå att skapa det resultat som önskas.

Trygghetsstärkande insatser görs sällan isolerat, utan i kombination med stärkta förvaltningsinsatser eller annat som också kan tänkas leda till ökad kundnöjdhet. Det blir en utmaning att veta vad som leder till önskat resultat och händelser utanför insatsen kan också påverka i negativ riktning, där kan ett verktyg hjälpa till att navigera. Det är dock viktigt att se ett resultat genererat av ett verktyg som en siffra och bör sättas i ett sammanhang.

Några steg i rätt riktning

Projektet Räkna med hållbarhet är slut, men arbetet att räkna med hållbarhet har bara börjat.

Steg som tagits

I detta avsnitt samlas projektgruppens lärdomar som kan vara användbara att ha med sig vid utveckling av en modell som räknar på sociala insatser, både vad gäller upplägg, begrepp och avvägningar.

Erfarenheter av effektmätning och struktur

En nytta med projektet som samtliga bolag nämner är de lärdomar som uppstått från själva processen och modellen. Att undersöka de sociala insatserna utifrån en tydlig struktur har bidragit till att på enklare sätt kunna sätta upp mätbara effektmål, för att därefter försöka sätta en peng på detta. Dessutom upplever bolagen att det varit användbart att göra en slags självvranssakan kring huruvida de effektmål som ställts upp kopplat till en viss insats faktiskt uppnås av de insatsen som görs, till förmån för något annat.

Genom att med hjälp av modellen tydliggöra effektkedjan och vilka effektmål som ställts upp, är det möjligt att justera de insatser som årligen görs för att förbättra de ur en effektmätningssynpunkt. I flera av de case som utvärderade lovjobbare, nämner bolagen att en av de lärdomar de tar med sig är att reflektera mer kring vad de som bolag önskar att ungdomarna och de själva får ut av ett lovjobb. Modellen i sig och dess upplägg bidrog då till att reflektera kring hur upplägget för lovjobbarna är hos bolaget och vilka färdigheter de önskar att lovjobbarna tar med sig när de arbetat i tre veckor. Det blir ett sätt att utvärdera hur det som görs idag kan bli ännu bättre och mer träffsäkert i relation till de effekter som man vill se av lovjobbet. Speciellt, för att göra det bättre för de som lovjobbar.

Exempelvis kan det leda till att bolaget erbjuder lovjobbarna en bättre introduktion där de går igenom vad det innebär att ha ett jobb, hur man söker ett jobb, hur man skriver ett CV, deltar på en intervju, eller liknande. Det kan också vara att öka kunskapen om vilka rättigheter och skyldigheter som finns kopplat till att bo i hyresrätt. Kunskaper som kan vara användbara nu eller senare i livet, och som förhoppningsvis kan spridas vidare till föräldrar, syskon eller vänner. Att sätta upp ett mål kring vad lovjobbet ska leda till både för företaget och för sommarjobbaren kan göra att de blir bättre på handledning, utbildning och utvärdering i anslutning till insatsen.

Med andra ord, modellen ger inte svar på alla aspekter och effekter av insatser, men den ger en grund för hur tankeprocessen kan gå från vilka resultat det går att vänta sig av en insats, och hur dessa kan värderas, därmed vad det är som ska mätas. Sammantaget är det värdefulla insikter för att kunna fånga kort- och långsiktiga effekter som uppnås med en insats, samt säkerställa att bolagen satsar på rätt insatser.

Avvägning mellan komplexitet och tillgänglighet – det kausala sambandet

En återkommande utmaning med projektet har varit balansen mellan hur enkel modellen inklusive Excelverktyget ska vara att använda och hur helheten samt komplexiteten ska fångas. Det är svårt eller omöjligt att bevisa samband mellan en social insats och de nyttor den ger, det vill säga det kausala sambandet. Detta är något som tagits upp flera gånger i den här rapporten. Till exempel så är det inte möjligt att veta att det var just det där sommarjobbet som gjorde att en ungdom ökade sina möjligheter att i framtiden bli anställd och kunna försörja sig själv. Eftersom det inte går att säkerställa det kausala sambandet och som verktyget ser ut idag inte fångar in det längre perspektivet. Men bara för att sambandet mellan insatsen och den förväntade effekten är svårt att bevisa betyder det inte att sambandet är helt obefintligt.

”Bara för att sambandet mellan insatsen och den förväntade effekten är svårt att bevisa betyder det inte att sambandet är helt obefintligt.

I det framarbetade verktyget kan användaren själv bestämma hur starkt det kausala sambandet antas vara i varje enskild insats, vilket ger en form av flexibilitet beroende på vilken insats man i verktyget räknar på. Kanske kan man i exemplet för lovjobbare anta att det påverkar hälften av ungdomarna att någon gång i framtiden få jobb. Om detta är ett antagande som man godtar och finner rimligt så är verktyget relevant att använda. Det finns ett motsvarande indata-värde för trygghetsinsatsen, vilket gör att användaren själv kan justera i verktyget beroende på om man tror att en specifik insats går att knyta till effekten mer eller mindre. Värdet för trygghetsinsatserna lades dock till i den sista versionen av verktyget och fanns därför inte som ett värde för de case som presenterades i rapporten. Behovet för denna funktion konstaterades efter att bolagen genomfört sina case och projektgruppen såg att de samhällsekonomiska värdena för trygghetsinsatsen blev mycket stora, varför det fanns en önskan att kunna justera värdet beroende på vilken insats som testade.

Flexibiliteten i att kunna ändra värdet på kausaliteten bidrar dock till att verktyget blir svårare att använda. Det gäller att göra ett grundläggande förarbete och förstå konsekvenserna av de antaganden och urval som görs inför beräkningarna för en insats. Detta kräver att man har en förståelse för dels verktygets uppbyggnad, dels för hur man ska uppskatta effekten av en insats. Avseende verktygets uppbyggnad handlar det om att förstå grundläggande indata samt vilket resultat man väljer att studera. Har man exempelvis samlat in data själv med frågor som är specificerade för en insats, har man möjlighet att göra ett antagande om att sambandet mellan insatsen och effekten (skillnaden i resultatet) är större. Till skillnad om man har samlat in en stor mängd data som kan röra flera områden och insatser, då kanske sambandet är mindre. Å andra sidan

ger en större mängd data ett mer förtroligt resultat och minskar risken för bias. Det vill säga, det kan istället öka sambandet till att uppnå en signifikant nivå. Förutsatt att urvalet är slumpmässigt gjort.

Trots att det är en tröskel i att bryta ner komplexiteten som finns i att mäta sociala insatser och hur insatser hänger ihop med effekter, upplever flera av bolagen att modellen hjälper till att reda ut detta. Exempelvis nämner ett av bolagen att en insikt är behovet att komplettera med andra former av kvalitativ uppföljning. Både för att kunna analysera betydelsen av modellens resultat och, inte minst, följa upp på andra sätt för att kunna se vad det är i en insats som bidrar till en individs eller ett områdes utveckling. Att skaffa sig bra data och identifiera samband är en grundförutsättning. Även om modellen inte fullt ut presenterar färdiga antaganden kring kausaliteten, är det ett identifierat steg för att bli lite bättre på att räkna med hållbarhet.

Gemensamt språk och samförstånd

En stor nytta med projektet har varit att få en samlad bild av vilka insatser olika bolag gör, vad som menas med en insats och med samhällsnytta samt vilka olika effekter olika insatser bidrar till. Till att börja med, hur en social insats definieras. Det uppdagades tidigt i projektet att det finns flera sätt att definiera en social insats på. Allt från att ha en god relation med en specifik hyresgäst till att ta ett samhällsansvar på en mer övergripande nivå, såsom bostadsförsörjningsansvaret (som också nämns i Martin Granders definition). Att avgränsa till en mer snäv definition, som också gjordes i projektet, gav en bättre grund för vidare diskussion och jämförelse och är nödvändigt för att kunna ta fram data och analysera den likvärdigt mellan bolagen.

I början av projektet gjordes interna kartläggningar av de sociala insatserna för respektive bolag. Därefter jämfördes de olika kartläggningarna med varandra, för att hitta likheter och skillnader. Efter kartläggningen blev det tydligt att specifika insatser, såsom lovjobbare, liknade varandra vid första en anblick, men att det senare framkom att det finns många olika sätt att lägga upp hur arbetet går till. Det kan gälla allt från rekrytering till handledning. Samtidigt finns det flera saker som bolagen gör på liknande sätt, men som kallas olika saker, till exempel lokala mötesplatser. De samlade insatserna från de fyra bolagen finns i Bilaga 1. I Bilaga 2 finns också ett första utkast på hur tankarna gick kopplat till effekter för olika insatser.

Utnyttja befintlig datainsamling

En upptäckt som gjordes var möjligheten i att utnyttja den datainsamling som redan görs. Samtliga bolag har använt sig av någon form av enkätverktyg för att mäta vad hyresgästerna tycker när det gäller exempelvis skicket på lägenheten eller huset, bemötandet från bostadsbolagets personal samt upplevelsen av området de bor i. Många av bolagen har jämförbar data både från år till år internt och med varandra. Dock är frågorna som ställs generella och därför kan det vara svårt att koppla dessa frågor till specifika insatser. Däremot finns en fördel i att frågorna är generella, i och med att de blir jämförbara över flera års tid samt att de blir jämförbara bolag emellan.

”En upptäckt som gjordes var möjligheten i att utnyttja den datainsamling som redan görs.”

Steg att ta

Här samlas de utmaningar som upptäcktes under projektets gång, där det finns potential för vidare utveckling för att komma ännu lite längre.

Mer representativ data

En utmaning i projektet har varit att samla in och producera representativ data. Det har varit tidskrävande att dels kartlägga data, dels att använda den på rätt sätt. I början av projektet, som beskrivs i projektets process, fick bolagen i uppgift att samla in data om olika typer av insatser för att få en uppfattning om hur mycket data som fanns tillgängligt, om den var mätbar och/eller jämförbar med annan data. Det visade sig vara en större utmaning än förväntat.

Inom bolagen var det svårt att hitta data över tid för olika snittkostnader, såsom vad kostnaden är för en felanmälan, fönsterbyte eller klottersanering. Det berodde främst på att bolagen inte registrerar dessa åtgärder i separata kostnadsställen. Det finns en stor potential i att producera data kring kostnader för olika typer av förvaltningsinsatser, det vill säga få bättre koll på vad det i genomsnitt en felanmälan eller klottersanering kostar för bolagen. Detta för att sedan kunna få en mer exakt siffra på de företagsekonomiska konsekvenserna av om dessa aktiviteter minskar. Intern kommunikation och interna remissrundor är också viktigt för att skapa ytterligare förankring inom ett bolag, för att skapa en systematisering av att skriva in data på ett likvärdigt sätt.

En annan utmaning som identifierades fanns i att hitta relevant och jämförbar data för effekter av projekt, insatser eller aktiviteter. Hos bolagen finns ingen kultur i att sätta upp en struktur för effektmätning av projekt, och därför finns sällan en basmätning före det att en insats drar igång. Detta gör det svårt att avgöra utgångsläget för hur ett område uppfattats innan en insats kommer på plats, vilket gör att man får gissa sig fram – något som i sin tur leder till att osäkerheten i ett uppskattat värde ökar. Denna utmaning blev extra stor i projektet, eftersom tanken initialt var att enbart studera och värdera insatser som redan genomförts. Detta medförde att fokus flyttade, och att även inte ännu uppstartade sociala insatser inkluderades. I takt med att kunskaperna om effektmätning och struktur för effektmätning kommer på plats kommer troligtvis även datas precision förbättras, vilket gör det enklare att mäta skillnader mellan start- och slutvärde för framtida insatser.

En potential som ett av bolagen nämner var att när flera bolag så småningom får fram mer data för olika insatsers ekonomiska effekter, ska de kunna dela detta med varandra. För att på sådant sätt underlätta beräkningar utan att behöva samla in grunddata från början. I verktyget baseras kostnader för olika aktiviteter såsom klottersanering, glaskross (med mera) på snittkostnader från ett av bolagen och är inte en samlad bild av flera bolags kostnader.

Insamling av data

Som redan nämnts ställde projektet om och inkluderade även pågående insatser i studieobjekten. Detta medförde att en del av verktyget som utvecklades inkluderade en enkät kopplat till insatser för trygghet och för arbetslivsförberedande insatser. Även i denna del uppstod en del utmaningar och lärdomar. En utmaning fanns i att ställa relevanta frågor för det som ska mätas. Även här är det av stor vikt att tänka ut effektkedjan och vilka förväntade effekter som går att uppskatta från en insats, för att

sedan ställa relevanta frågor som mäter detta. När enkäten testades för lovjobbare hos flera av bolagen var exempelvis en av frågorna hur de uppfattade sitt liv just nu, om det var bra eller dåligt. I efterhand konstaterades att denna fråga inte var särskilt informativ eftersom att även om bolagen vill att lovjobbare ska må bra i arbetet, är välmående i princip omöjligt att koppla till lovjobbet i sig, och svårt att koppla till en förflyttning på arbetsmarknaden. En mer passande fråga är exempelvis om lovjobbet bidragit till ökad kunskap om vad det innebär att ha ett jobb, att söka ett jobb, skriva ett CV eller liknande. Här finns med andra ord utvecklingspotential.

En ytterligare utmaning med enkäterna var att få en tillräckligt god svarsfrekvens. I tre av fyra case var svarsfrekvensen så låg (19 % eller lägre) att det inte var ett tillräckligt representativt resultat för att kunna dra några relevanta slutsatser. Här finns mycket att göra för att få upp svarsfrekvensen. De som delar ut enkäterna kan få tydligare instruktioner kring hur de ska dela ut enkäten och när. Det går också att planera in tid för varje lovjobbegrupp att svara på enkäten i början och i slutet på passet. Dessutom finns en möjlighet i att låta handledare eller liknande hjälpa till med att skriva in resultatet från enkäterna i verktyget.

En annan utmaning kopplat till datainsamling var att hitta jämförbar data av god kvalitet som sträcker sig över flera års tid. Detta var särskilt tydligt i case 4, där ett byte av enkätleverantör gjorde att resultaten från olika år inte längre var jämförbara. Därför är en lärdom att undersöka hur det är möjligt att ställa krav på att leverantörer kan leverera jämförbar data, oberoende vem som vinner en upphandling. Det här är även viktigt att ta med sig till andra system som samlar värdefull data.

Företagsekonomiskt och långsiktigt fokus

Ett fokus projektet hade initialt var att framförallt studera företagsekonomiska effekter av sociala insatser. Under första halvan av projektet riktades fokus om en aning då det var svårt att utesluta att studera de samhällsekonomiska effekterna, eftersom dessa ofta nämns i som en konsekvens i samband med insatser för social hållbarhet. Därför utvecklades också en modell som inkluderar båda delar, men där resultatet presenteras i både skilda och samlade effekter. I efterhand är det tydligt att det finns vissa delar av de företagsekonomiska effekterna som kunde utvecklas än mer. Ett exempel återfinns i Case 1 där de testade modellen för en trygghetsskapande insats, dock på kortare sikt. Där hade bolaget inte inkluderat samtliga skillnader i förvaltningsaktiviteter såsom antalet felanmälningar (och vad en sådan kostar i snitt) före och efter insatsen, eller vad det hade blivit för kostnader om bolaget valt en annan lösning såsom att ta in ett vaktbolag.

Ett annat mål med projektet var att beräkna långsiktiga företagsekonomiska effekter av sociala insatser. Även här kom projektet en bit men uppfyllde inte riktigt det uppsatta målet. Det är möjligt att i Excelverktyget räkna på vissa företagsekonomiska kostnader på sikt, genom att skriva in förvaltningskostnader (klottersanering, glaskrossreparation med mera) över tid. Däremot kräver det att användaren har tillgänglig data om dessa kostnader över tid för att det ska vara möjligt att beräkna på längre sikt, vilket många av bolagen som var med i projektet saknade.

Under projektet identifierades även långsiktiga potentiella företagsekonomiska effekter för både den arbetslivsförberedande insatsen (lovjobbare) och trygghetsskapande insatsen (trygghetsvandring) i Steg 3: Sätt ramarna för analysen genom förändringsteorier för utvalda insatser. För lovjobbare var det framförallt ett stärkt varumärke som antogs

gynna bolaget på sikt. För den trygghetsskapande insatsen var det framförallt ett mer attraktivt bostadsområde som antogs gynna bolaget på sikt.

Det långsiktiga perspektivet, både företagsekonomiskt och samhällsekonomiskt, är viktigt att studera eftersom sociala insatser ofta tar tid innan de ger effekter. Att då räkna på en insats effekter enbart över några år kommer troligtvis inte kunna visa på en social insats samtliga effekter. Exempelvis, en social insats som riktar in sig på att stötta ungdomar för att undvika att hamna i kriminalitet är svårt att se om den fick någon effekt förrän flera år senare. Om det då ska vara möjligt att mäta dessa effekter behöver det finnas ett långsiktigt tänk i beräkningarna för att det ska visa på en representativ effekt av insatsen, även om detta är svårt. Att förvänta sig att alla ska göra dessa beräkningar för samtliga insatser är inte rimligt, utan här gäller det förslagsvis att dela data med varandra och bygga en bank för olika typer av insatser.

”Det långsiktiga perspektivet, både företagsekonomiskt och samhällsekonomiskt, är viktigt att studera eftersom sociala insatser ofta tar tid innan de ger effekter.”

Räkna på fastighetsvärden

En del av projektet var att försöka finna sambandet mellan sociala insatser och ett ökat fastighetsvärde för att kunna beräkna det företagsekonomiska värdet på sikt. Det byggde på resonemanget att om ett bolag investerar i sociala insatser som ökar trygghet och attraktivitet för ett område, skulle det leda till att det blir ett mer attraktivt område, som i sin tur leder till att fastigheterna som bolaget äger i området får ett högre värde. Både genom att driftnettot förbättras, och genom att direktavkastningskravet sänks när risken sänks. Det som huvudsakligen hindrade projektet att räkna utifrån detta resonemang var att det är mycket annat än bara trygghet och attraktivitet som påverkar en fastighets värdering över tid. Det blev för tidskrävande att inom ramen för detta projekt reda i det kausala sambandet för fastighetsvärden och sociala insatser i områden. Däremot ser flera parter i projektet att det finns en stor potential i att utforska detta samband vidare. Många mindre insatser i ett område kan leda till större effekter, som kanske inte räknas med i den projektspecifika kalkylen.

Det går även att koppla till andra studier. I *Samhällsbygget Gårdsten* (2021) av Tapio Salonen beskrivs att stadsförnyelseprojektet i Gårdsten utöver samhällsnyttan blivit företagsekonomiskt lönsamt. Detta har verifierats genom oberoende ekonomiska uppföljningar. I detta fall innebär det att om ett stort antal insatser under lång tid och värdeökningarna är i hög grad kopplade till fastighetsutveckling. I Räkna med hållbarhet bryts enskilda insatser ut, vilket leder till att osäkerheten blir mycket stor och kausaliteten svår att verifiera. Men detta innebär inte att bostadsbolagens ansträngningar och arbete med sociala insatser är förgäves. Tvärtom har bolagen, genom deras goda kännedom om stadsdelarna de verkar i och relationen till dem som bor där, en unik möjlighet att påverka olika dimensioner av social hållbarhet.

Nästa steg

Projektet Räkna med hållbarhet är slut, men arbetet med att räkna med hållbarhet har bara börjat. Som beskrivet ovan har projektet mynnat ut i flera lärdomar och en hel del utmaningar med utvecklingspotential. Även om projektet är slut har aktörskonstellationen fått ut mycket av samarbetet och ser positivt på ett fortsatt samarbete, om än i något mindre omfattning. Flera bolag nämner att de kommer göra annorlunda i hur effektmätning och uppföljning ska gå till framöver för sina sociala insatser samt att de vill se över hur det är möjligt att strukturera data så att det blir mer lättgängligt.

Det finns också möjligheter att skala upp den framarbetade modellen och utveckla systematiken, möjligtvis att den dessutom kan passa andra branscher. Ju större dataunderlag och högre datakvalitet modellen baseras på, desto större kommer användbarheten och tillförlitligheten i modellen att bli. Det innefattar att samarbeta och tänka tillsammans, för att ta ännu fler steg i att kunna räkna på hållbarhet men också att lära av varandra.

Andra projekt att ha koll på

Under år 2022 är det inte bara projektet Räkna med hållbarhet som arbetat för fullt. Att mäta och räkna hem de sociala insatser som görs har blivit allt vanligare och bland de allmännyttiga bostadsbolagen är intresset för detta stort. Som inspiration och till viss del komplement till Räkna med hållbarhet kan man även ta del av exemplen nedan.

Nationalekonomen Ingvar Nilsson och beteendevetaren Eva Nilsson Lundmark, tagit fram rapporten *Ringarna på vattnet* (2022) där de studerat och beräknat vilka värden de sociala insatser som det allmännyttiga bostadsföretaget Förvaltaren i Sundbyberg gett. De har tagit fram en egen analysmetod för detta och tidigare även gett ut rapporterna *Orten bortom våldet*, *Rinkebymiljarden*, med flera.

Dessutom pågår en utveckling i Malmö där det kommunala bostadsbolaget MKB och Malmö Universitet har startat ett arbete för att kunna mäta och följa upp mot kommunens mål att staden inte ska ha några utsatta områden år 2030. Studien ska bland annat ta fram en ”verktygslåda för utvärdering av sociala insatser i utsatta bostadsområden”. Den ska pågå fram till år 2030.

HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

Projektet tydliggör vikten av att arbeta strukturerat och målstyrt även med sociala frågor eftersom det kan hjälpa oss att få ut en större effekt av insatserna.

Processen ger en snabbkurs i effektlogik.

Modellen utgör en utvärderingsstruktur för projekt som kan implementeras, antingen innan eller efter ett projekt, insats eller aktivitet i bolagens verksamhet.

I samband med testningen av modellen blev det tydligt hur viktigt det är att formulera mål med en insats och att detta i sig kan leda till kvalitetsförbättringar.

Kommunikation och interna remissrundor är viktiga för att skapa ytterligare förankring inom ett bolag.

Processen har varit viktig för att skapa förankring och samförstånd. Att skapa en gemensam förståelse för olika begrepp är en grund för samarbete.

Det finns en möjlighet i att dela data om kostnader och effekter bolag emellan, för att underlätta förarbetet i att räkna på sociala insatser.

Det finns en möjlighet i att utforska de företagsekonomiska konsekvenserna av sambandet mellan sociala investeringar och ökat fastighetsvärde.

Det långsiktiga perspektivet, både ur det företagsekonomiska och samhällsekonomiska, är viktigt att följa upp eftersom social hållbarhet ofta tar tid.

Ett förslag till ett fortsatt arbete är att vid tillämpning av fler case bygga upp en "bank" av ungefärliga kostnader och nyttor för en insats. Detta för att kunna få dessa slutsatser att utgå ifrån, utan att själv göra datainsamlingen. I takt med att bolag blir bättre på att samla in data kommer verktyg som dessa också bli mer användbara.

En utmaning i utvecklingen av en sådan här modell är att försöka fånga verkligheten på ett förenklat sätt och samtidigt bevara den komplexitet som ligger i att värdera effekter av sociala insatser.

Modellen ger svar på ett monetärt värde av den insats som bedöms. Det är dock viktigt att vara medveten om att det alltid är svårt att isolera en insats från annat som sker i ett område, det vill säga att vara helt säker på kausaliteten.

Källor och referenser

- Blomé, G. (2010). Ekonomiska effekter relaterade till åtgärder i bostadsområden. Boverket. [Ekonomiska effekter relaterade till åtgärder i bostadsområden \(boverket.se\)](https://www.boverket.se/om-boverket/publikationer/ekonomiska-effekter-relaterade-till-atgarder-i-bostadsomraden)
- Cohen, M. A. (2008). The effect of crime on life satisfaction. *The Journal of Legal Studies*, 37(S2), ss. S325-S353.
- Fujiwara, D. (2013). A general method for valuing non-market goods using wellbeing data: three-stage wellbeing valuation. *CEP Discussion Papers* (CEPDP1233), Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London, UK.
- Grander, M. (2015) Nyttan med allmännyttan – En sammanfattning, Framtagen till SABOs kongress 2015, s. 22-25. [Nyttan m Allmannnyttan sammanfattning lu.pdf \(hurvibor.se\)](https://www.hurvibor.se/nyttan-m-allmannnyttan-sammanfattning-lu.pdf)
- Kuroki, M. (2013). Crime victimization and subjective well-being: Evidence from happiness data. *Journal of Happiness Studies*, 14(3), ss. 783-794.
- Nilsson Lundmark, E & Nilsson, I. (2019). *Droppen som urholkar stenen*. Victoria Park. [Droppen som urholkar stenen \(victoriahem.se\)](https://www.victoriahem.se/droppen-som-urholkar-stenen)
- Salonen, T. (2021). *Samhällsbygget Gårdsten* s. 172 – 178. Premiss.

Rapporten är skriven i samverkan med projektgruppen för projektet Räkna med hållbarhet och blev klar i februari 2023. I samband mer projektet togs även Räkna med hållbarhet Excelverktyget fram.

Projektidén utvecklades av Beatrice Nordling (tidigare medarbetare på Svenska Bostäder) tillsammans med Gabriella Granditsky på Familjebostäder i Stockholm.

Författare och redaktör för rapporten är Petra Karlsson, Projektledare för Räkna med hållbarhet från Svenska Bostäders sida. Medförfattare är Caroline Dahlbom, Svenska Bostäder, och Mattias Almqvist, Ramboll Management Consulting.

Vi vill passa på att rikta ett stort tack till alla som på olika sätt bidragit till både projektarbetet och rapporten. Ett extra stort tack till projektgruppen som arbetat hårt med projektet vid sidan av deras ordinarie arbetsuppgifter.

Projektgruppen bestod av Sinna Broberg och Andreas Hedin (båda Helsingborgshem), Karin Hagberg (Familjebostäder i Göteborg), Anna Freiholtz (Uppsalahem), Tapio Salonen (Malmö Universitet), Lena Liljendahl (Sveriges Allmännytt), Mattias Almqvist (Ramboll), Petra Karlsson och Caroline Dahlbom (båda Svenska Bostäder).

Bilaga 1. Steg 1 - Identifikation och gruppering av sociala insatser som bolagen genomför

ARBETSMARKNADSINSATS	
Arbetsmarknadsinsatser	SB
Arbetsmarknadsinsatser	UH
Jobbhub	FB
Jobbmässa	FB
Lovjobb	FB
Miljövårdar Femme	UH
Områdesvårdar	HB
Praktik nyanlända	FB
Projekt entreprenörskap / soc företagande	HB
RekryterA	HB
Rent-och-fint-guider, kvinnoctret	FB
Trapphusvårdar	FB
Sommarpraktik unga	HB
Städprojektet (anställning HG)	HB

OMRÅDESUTVECKLING	
Husby centrum	SB
Strategi utvecklingsområden, koncern	FB
Social investeringsfond, barn och unga	FB
Skarpnäcksliftet	SB

UTBILDNING	
Arbetsmarknadsinsatser	FB
Läxhjälp	HB
Läxhjälp	FB
Läxhjälp	SB
Läxhjälp	UH
Cykelskola	FB
Räddningsmission i lokaler	FB
Städdagar samarbeten skolor	FB

TRYGGHETSVÄRDAR/VANDRINGAR	
Trygghetsdialoger	FB
Trygghetsvandringar	SB
Trygghetsvandringar	FB
Trygghetsvandringar	UH
Trygghetsvårdar	FB
Trygghetsvårdar	UH

DELNINGSEKONOMI	
Delningsekonomi, transportpool	UH
Fixotek	FB

MENINGSFULL FRITID	
Simskola	HB
Lovaktiviteter	FB
Sommarskola, aktiviteter unga	UH
Skolan mitt i byn, lights on	FB
Ungdomsgruppen Dalhem	HB
Ungdomsråd	HB

MOTVERKA KRIMINALITET	
Motverka våld i hemmet	SB
Motverka våld i hemmet	UH
Motverka våld i hemmet	FB
Nolltolerans kriminell verksamhet	FB

SAMARBETE MELLAN AKTÖRER	
BID Bergsjön 2021	FB
BID Söder	HB
Destination Tynnered	FB
På lika villkor (Rädda barnen)	SB
Sponsring av föreningen trygghetsprestation	HB
Stadsdelsmammor	HB

Sociala insatser som Helsingborgs Hem gör	HB
Sociala insatser som Familjebostäder gör	FB
Sociala insatser som Svenska Bostäder gör	SB
Sociala insatser som Uppsalahem gör	UH

MÖTESPLATS	
Aktiviteter i trygghetsboende	FB
Allaktivitetetshus (medborgardrivet)	FB
Mötesplats Gottsunda	UH
Östberga kulturhus	SB

EVENT	
Event, områdesdagar	HB
Famboleken	FB
Gårdsdagar och torgdagar	FB

UTEMILJÖ	
Gårdföreningar	SB
Närodling, kolonilotter Bäcksta	UH
Närodling och odlingslotter	FB
Skogsträdgård Fjällbo park	FB

HÄLSOSATSNING	
Hälsostugan Bergsjön	FB

Bilaga 2. Matris som studerar sociala insatser utifrån olika perspektiv

Parameter/Social insats	Lovaktiviteter (sommar)	Läxhjälp	Lovjobb	Trygghetsvårdar/Områ desvårdar	Cykelskola, simskola, föreningssamarbeten	Lokal mötesplats med fyra väggar - ex. folkets hus, jobbhub?	Lokal mötesplats utan fyra väggar, ex. gårdsförening	Trygghetsvandring	Områdeskontor
Kluster	Meningsfull fritid	Utbildning	Arbetsmarknadsinsatser	Trygghet	Utbildning	Mötesplats	Mötesplats	Trygghet	Mötesplats
Definition av insats	Tillsammans med ett antal föreningar erbjuds alla barn boende hos Uppsalahem en kostnadsfri sommarlovsaktivitet.	Erbjuda HG läxhjälp antingen i egen regi eller genom finansiering.	Sommarjobb där unga i stadsdelarna anställs (antingen via oss eller via kommunen) för att jobba.	En yrkesroll vars syfte är att höja trygghetsindex i området genom ökad närvaro i området.	Syftet att <i>lära</i> sig. Bidra till egenmakt, hälsa, och en jämlik stad.	En plats där medborgare kan ta del av olika aktiviteter för att på olika sätt lära, integreras, utvecklas genom information/kunskap/utbild ning.	Ett (ofta hyresgäst/medborgardrivet) initiativ kopplat till odling, nattvandring eller liknande som sker i bostadsområdena, men inte knuten till en specifik plats.	Bostadsbolaget självständigt eller tillsammans med andra aktörer i området går vandringar för att identifiera och förebygga otrygghet.	Bostadsbolaget väljer aktivt att ha ett områdeskontor i specifika områden för att öka närvaro och vara närmare sina HG.
Antal aktörer	SB, FB, UH	FB, HH, (SB)	SB, FB	FB, SB, HH	FB, SB	SB, FB, HH, UH	SB	SB, FB, HH, UH	SB, HH,
Bolagens involvering	Finansiär, samordnare, kommunikatör	Finansiär, samordnare, kommunikatör	Samordnare, finansiär (anställd personal)	Finansiär, personal, samordnare	Finansiär, samordnare (kravställare)	Finansiär, samordnare, deltagare, förvaltare	Finansiär, ev. material och tips utifrån behov	Finansiär, samordnare, deltagare, anställda	Strategiskt beslut, finansiär (personal, drift, lokal, service)
Frekvens/Relevans (hur ofta)	Lov	Kontinuerlig, veckovis	Årsvis	Dagvis	Veckovis	Konstant	Vid behov, personberoende	Veckovis/månadsvis	Konstant
Insatsens tidsperspektiv (hur länge)	Långt	Långt	Långt	Medel/långt	Långt	Medel/långt	Medel	Medel	Kort? Med tanke på förnyat syfte till detta kontor
Data	Antal deltagare, pengar, antal aktiviteter, involverade aktörer	Antal deltagare, pengar, anställda, involverade aktörer, gymnasiebehörighet i området	Uppföljning? Upplevelse för de som deltar? Vilka ungdomar?	Trygghetsindex i området, Aktiv Bo?, Trygghetsmätning (Sthlm),	Antal deltagare, pengar, personal, samarbeten, upplevelse för de som deltar, material	Antal aktörer, antal deltagare, kostader (förvaltning), antal aktiviteter, typ av aktiviteter, personal, plats (strategisk närvaro?)	Antal föreningar, finansiering (inkl. material), aktivitet (antal vandringar), deltagare, upplevelse,	(Kolla även med trygghetscertifiering eller dyl), antal anställda, antal trygghetsvandringar, NKI, deltagare, antal aktörer, platser/områden, antal inbrott	Trygghet (NKI), Störningsjour, antal besök, upplevd
Företagsekonomisk effekt		Mindre förstörelse? Varumärkesbyggande	Betalda resurser, varumärkesbyggande	Området mer attraktivt, ökat värde på bestånd, mindre skadegörelse, färre omflyttningar (kostnad/omflyttning?), slitage i lgh (tillfällig boendeplats?), varumärkesbyggande	Socialt starkare område, varumärkesbyggande	Attraktivitet, varumärkesbyggande, trygghet, hyresintäkter, kontakt/dialog med HG	Skötsel av gårdar och närområde, attraktivitet, dialog, trygghet inom och mellan husen, samverkan,	Översikt av åtgärder (proaktivt arbete), ökad trygghet, attraktivitet, färre omflyttningar, minskad skadegörelse	varumärkesbyggande, förtroende, minskad skadegörelse,
Samhällsekonomisk effekt	Trygghet? Sociala nätverk?	Motverka kriminalitet, motverka utanförskap	Fler kommer in på arbetsmarknaden, ansvar m.m. Minskad segregation?	Ökad trygghet i området, minskad segregering?	Integration, jämlikhet, hälsa, egenmakt	Integration, demokrati, egenmakt, trygghet, närvaro	Integration, trygghet, egenmakt, närvaro	Ökad trygghet, närvaro	Närvaro, tillgänglighet, service, trygghet
Kausalitet		Svag?		Svag	Svag?				
Kommentar		De som gick läxhjälp vs. de som inte gjorde det		Ägardirektiv från staden		Deltagande i val? Bättre svarsfrekvens NKI/liknande? Kontakt med HG	Områden med dessa aktiviteter/engagemang - skiljer sig från andra områden? NKI, Skadegörelse	Områden med dessa aktiviteter/engagemang - skiljer sig från andra områden? NKI, Skadegörelse	Eventuellt scope 3

Efter att projektgruppen tagit fram kluster av social insatser (se Bilaga 1) togs en matris fram för några av de sociala insatser som gruppen ansåg var mest intressanta att räkna på. Varje social insats studerades sedan utifrån olika perspektiv som listas i den första kolumnen. Detta är en grov matris som togs fram som en del av processen, men den kan vara värdefull för någon annan aktör som är i startskedet av sitt arbete att räkna på sociala insatser och som vill ha en inblick i projektets arbete och process.

Bilaga 3. Remissrunda och inkomna synpunkter

Remissgruppen bestod av representanter från samhällsbyggnadsbranschen och andra branscher. Även bostadsbolagen i projektgruppen deltog i remissrundan. Gruppen fick testa det framarbetade Excelverktyget mellan perioden 12 september – 7 oktober 2022. I samband med testningen fick de även en genomgång av verktyget under ett möte på 1,5 timmar. De fick besvara följande frågor:

- Känns modellen relevant och användbar i ditt arbete? Varför / varför inte?
- Förstår du hur du ska använda modellen?
- Har du relevanta insatser inom din organisation som modellen passar för att värdera?
- Har du data och information från din verksamhet som du kan använda i modellen så att den blir mer precis?
- Vilka förbättringsförslag, stora och små, har du?

Svaren på frågorna samlades sedan in och kategoriserades i fyra kategorier: Effektmätning, Utveckling, Relevans och användning, samt Utformning och instruktioner. Därefter genomförde projektgruppen en genomgång av de inkomna synpunkterna och valde vilka de skulle arbeta in i modellen.

Effektmätning

- Kausalitet – Kan vi tydliggöra vad som menas med detta?
- Lyfta in trygghetsaspekterna kännedom om grannar, tvättstugor i markplan, utomhusbelysning, minskad omflyttning etc.
- Fler företagsekonomiska aspekter för arbetslivsförberedande insatser? Minskad skadegörelse?
- Vad blir konsekvenserna av att justera sysselsättningseffekt (flik 1) och hur ska man tänka? Samma för "inte deltagit i insatsen?"
- Indata och antaganden. Vågar vi stå för våra antaganden? Bör dessa tydliggöras? Dock bra att modellen visar hur de används.
- Svårt med mindre insatser, ger stora osäkerheter
- Frågornas utformning. Vad är det vi mäter? Är det detta vi vill mäta?

Utveckling

- Om vi lyckas öka tryggheten och attraktiviteten i området så ökar också värdet på fastigheten, både genom att driftnettot förbättras, men även genom att värderarnas direktavkastningskrav sänks när risken sänks. Så det blir dubbel effekt!
- Göra det enklare att lägga till andra saker och pedagogiskt kunna uppskatta hur värdet ska räknas ut, låta listan med kostnadsbesparingar växa
- Synliggöra effekterna inte bara lönsamheten i större utsträckning

Bilaga 3. Remissrunda och inkomna synpunkter

Relevans och användning

- Modellen kan användas av både bostadsbolag och andra aktörer
- Osäkerheten kring kausalitet påverkar användningen
- Verktöget är framförallt till för när en insats genomförs, inte kanske innan eller efter
- Relevans och användning kommer öka i takt med att bolag samlar in mer och får bättre ordning på data
- Många antaganden har gjorts, vilket påverkar (minskar) relevans och användning. Kan dessa antaganden klargöras?
- Kunskap kring modellens uppbyggnad krävs för datainsamling och användning

Utformning och instruktioner

- En genomgång är nödvändigt för att kunna ta till sig modellen och verktöget fullt ut, och säkerställa användning
- "Användarvänligheten behöver ses över. Ponerat att de som jobbar med modellen har begränsat med tid behöver gränssnittet ses över för att främja användarvänlighet och därigenom optimera användandet"
- Samordnare eller kontaktperson för att guida modellen? Behövs en organisation?
- Fortfarande en avvägning mellan komplexitet och relevans – kan vi förtydliga detta ytterligare i instruktionerna?
- Instruktioner i en separat fil?

- Möjligt att anpassa modellen så att den blir mer användarvänlig inför ett projekt? Eller tydliggöra hur detta är möjligt?
- Många antaganden har gjorts vilket påverkar relevans och användning. Kan dessa klargöras?
- Fler flikar att fylla i timplön?
- Ej kompatibelt med Office 2016
- Svårt att lägga till frågor. Hur hänger de ihop med slutresultatet.
- Kronologisk ordning på flikar? Resultat sist?
- Ny färgkodning?
- Använda oss av befintlig data i större utsträckning, Aktiv Bo
- Förtydliga vilka flikar som enkät-guiden och flikar för att fylla i data berör
- Infoga en vy där endast företagsekonomiska parametrar syns?
- Vilka roller ska använda modellen?
- Instruktioner vid insamling av data spelar stor roll